

T.C.

ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

18-25 YAŞ ARASI ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE
ANNE-BABA TUTUMUNUN KİŞİNİN KAYGI DÜZEYLERİ VE
BAĞLANMA TİPİ İLE İLİŞKİSİ

EZGİ DOKUZLU
144102036

YÜKSEK LİSANS TEZİ

YRD. DOÇ. DR. ALPTEKİN ÇETİN

İSTANBUL - 2016

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

18-25 YAŞ ARASI ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE
ANNE-BABA TUTUMUNUN KİŞİNİN KAYGI DÜZEYLERİ VE
BAĞLANMA TİPİ İLE İLİŞKİSİ

EZGİ DOKUZLU
144102036

YÜKSEK LİSANS TEZİ

YRD. DOÇ. DR. ALPTEKİN ÇETİN

İSTANBUL - 2016

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ SINAV TUTANAĞI

GENEL BİLGİLER

Öğrenci No	:	
Öğrenci Adı Soyadı	:	Ezgi DOKUZLU
Anabilim Dalı	:	Klinik Psikoloji
Tez Danışmanı	:	Yrd.Doç.Dr. Alptekin ÇETİN
Tezin Başlığı	:	18-25 yaş arası üniversite öğrencilerinde anne-baba tutumunun kişinin kaygı düzeyleri ve bağlanma tipi ile ilişkisi

TEZ SAVUNMA SINAVI TUTANAĞI

Toplantı Tarihi	:	07.10.2016	Saati	:	10.30
Öğrenci Savunmaya	:	☒ GELDI			
Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili hükümleri uyarınca tez bilimsel olarak incelenmiş, adayın tez çalışmasını sunmasının ardından, adaya tez çalışması ile ilgili sorular yöneltilmiştir. Yapılan değerlendirmeler sonunda adayın tez çalışmasıyla ilgili aşağıdaki kararı,					
☒ OY BİRLİĞİ ☐ OY ÇOKLUGU					
☒ Yapılan savunma sınavında adayın başarılı bulunması sonucunda tez KABUL edilmiştir.					
☐ Yapılan savunma sınavı sonucunda tezin DÜZELTİLMESİ için ay EK SÜRE verilmesinin Enstitü Müdürlüğüne önerilmesi kararı alınmıştır. (en fazla 3 ay)					
☐ Yapılan savunma sınavının sonucunda tezin REDDEDİLMESİ kararı alınmıştır.					
Savunmada Tezin Başlığı	:	☒ Değişmedi.	☐ Değişti.		
Tezin Yeni Başlığı	:				
Öğrenci Savunmaya	:	☐ GELMEDI			
Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili hükümleri uyarınca yukarıda belirtilen tarih ve saatte Tez Savunma Jürisi toplanmış ancak ilgili öğrenci savunma sınavına gelmemiştir. Adayın tez çalışmasını Jüri önünde sunmadığı için yapılan değerlendirmeler sonunda adayın tez çalışmasıyla ilgili aşağıdaki kararı,					
☐ OY BİRLİĞİ ile REDDEDİLMİŞTİR.					

ile almıştır.

Tez Sınavı Jürisi	Unvanı, Adı Soyadı	İmza
Danışman Üye	Yrd.Doç.Dr. Alptekin ÇETİN	
Üye	Yrd. Doç. Dr. Hüseyin ÜNÜBOL	
Üye	Yrd. Doç. Dr. Kaan YILANCIOĞLU	

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “ 18-25 Yaş Arası Üniversite Öğrencilerinde Anne-Baba Tutumunun Kişinin Kaygı Düzeyleri Ve Bağlanma Tipi İle İlişkisi” adlı tez çalışmamın tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak gösterilmiş olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

10/09/2016

Ezgi DOKUZLU
İstanbul, 2016

Teşekkür

Tüm tez aşamalarım boyunca sabırla sorularımı yanıtlayan, bana inanan bilgi ve deneyimleri ile bana destek olan, tez danışmanım *Yrd. Doç. Dr. Alptekin Çetin* 'e teşekkürlerimi sunarım.

Her sıkıntıda yanımda olan ve tez dönemim boyunca bana her an rehberlik eden *Psk.Dan.Gülşah Sezer* 'e, uygulama sırasında yardımcı olan ve umutsuz olduğum zamanlarda beni cesaretlendiren *Av.Mert Tezel* 'e, ölçeklerin uygulanmasında emek harcayan kuzenim *Selin Dönmez*'e, özellikle istatistiksel aşamalarda yardımcı olan ve çaresiz kaldığım anlarda bana yol gösteren geleceğin başarılı doktoru kardeşim *Gizem DOKUZLU* 'ya, eğitim hayatım boyunca her zaman yanımda olan ve desteklerini esirgemeyen canım annem *Mihriban Dokuzlu* ve canım babam *Salih Dokuzlu* 'ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Ezgi DOKUZLU

İstanbul, 2016

İÇİNDEKİLER

TEZ KABUL FORMU.....	i
YEMİN METNİ.....	ii
TEŞEKKÜR	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
TABLolar LİSTESİ.....	vii
ÖZET.....	viii
ABSTRACT.....	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	x
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xi
EKLER LİSTESİ.....	xii
BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ.....	1
1.1. GİRİŞ	1
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI	3
1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	4
1.4. SINIRLILIKLAR	5
1.5. ARAŞTIRMANIN SAYILTI LARI	5
1.6. TANIMLAR.....	5
İKİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL AÇIKLAMALAR İLGİLİ LİTERATÜR.....	6
2.1. AİLE VE ANNE-BABA TUTUMU.....	6
2.1.1. Aile.....	6
2.1.2. Anne-Baba Tutumu.....	8
2.1.3. Anne-Baba Tutumu İle İlgili Modeller.....	9
2.1.3.1. Psikodinamik Model	9

2.1.3.2. Davranışçı Model	10
2.1.3.3. Sosyal Öğrenme Modeli.....	10
2.1.3.4. Baumrind'in Sınıflaması	10
2.1.3.5. Maccoby ve Martin'in İki Boyutlu Bakış Açısı Modeli.....	12
2.1.4. Anne-Baba Tutumlarının Sınıflandırılması.....	13
2.1.4.1. Otoriter Tutum	13
2.1.4.2. Koruyucu İstekçi Tutum	13
2.1.4.3. Demokratik (Destekleyici)Tutum.....	14
2.1.5. Anne-Baba Tutumlarını Etkileyen Faktörler.....	15
2.1.6 Yapılan Araştırmalar	16
2.2. KAYGI.....	16
2.2.1. Kaygıya Kuramsal Bakış.....	18
2.2.1.1. Psikanalitik Kuram.....	18
2.2.1.2. Bilişsel-Davranışçı Kuram.....	19
2.2.1.3. Felsefik Açıdan Kaygı.....	20
2.2.3. Kaygı Çeşitleri.....	21
2.2.3.1. Durumluk Kaygı.....	21
2.2.3.2. Sürekli Kaygı.....	21
2.2.4.Yapılan Araştırmalar.....	22
2.3. BAĞLANMA.....	22
2.3.1. Bağlanma Kuramı.....	22
2.3.2. İçsel Çalışan Model	23
2.3.3. Bağlanmaya Kuramsal Bakış.....	24
2.3.3.1. Psikanalitik Bakış Açısı ile Bağlanma.....	24
2.3.3.2. Davranışsal Kuram ile Bağlanma.....	25

2.3.4. Gelişim Dönemlerine İlişkin Bağlanma Stilleri.....	26
2.3.4.1. Ergenlikte Döneminde Bağlanma.....	26
2.3.4.2. Yetişkinlerde Bağlanma.....	27
2.3.5. Bağlanma Stilleri.....	28
2.3.5.1. Güvenli Bağlanma.....	29
2.3.5.2. Kayıtsız Bağlanma.....	29
2.3.5.3. Korkulu Bağlanma.....	29
2.3.5.4. Saplantılı Bağlanma.....	30
2.3.6. Yapılan Çalışmalar.....	30
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM.....	31
3.1. Araştırmanın Modeli.....	31
3.2. Evren ve Örneklem.....	31
3.3. Araştırmanın Etik İlkeleri.....	32
3.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	32
3.5. Veri toplama Araçları.....	32
3.5.1. Kişisel Bilgi Formu.....	33
3.5.2. Anne-Baba Tutumları Ölçeği (ABTÖ).....	33
3.5.3. Erişkin Bağlanma Biçimi Ölçeği (EBBÖ).....	33
3.5.4. Sürekli Kaygı Envanteri (Stai-2).....	34
3.6. İstatiksel Verilerin Analizi.....	34
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR.....	35
BEŞİNCİ BÖLÜM: TARTIŞMA.....	53
ALTINCI BÖLÜM: SONUÇ VE ÖNERİLER.....	59
KAYNAKÇA.....	62
EKLER	70
ÖZGEÇMİŞ.....	75

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1: Araştırmaya Katılan Bireylerin Çeşitli Değişkenlere İlişkin Dağılımı	35
Tablo 2: Bireylerin Stai Form TX – 2 Ölçeğinden Aldıkları Puanlar	36
Tablo 3: Stai Form TX –2 Ölçeği ile Erişkin Bağlanma Biçimi Ölçeği Alt Boyutları ve Anne-Baba Tutum Ölçeği Alt Boyutları’ndan Alınan Puanlar Arasındaki İlişkinin Karşılaştırılması	37
Tablo 4: Bireylerin Kardeş Sayısı Değişkeni İle Ölçeklerin Toplam Puanlarının “One-Way Anova” Testi İle Karşılaştırılması	39
Tablo 5: Bireylerin Doğum Sırası Değişkeni İle Anne-Baba Tutum Ölçeği Toplam Puanlarının “One-Way Anova” Testi İle Karşılaştırılması	40
Tablo 6: Bireylerin Cinsiyet Değişkeni İle Ölçeklerin Toplam Puanlarının “t-Testi” İle Karşılaştırılması	43
Tablo 7: Bireylerin Yaş Değişkeni İle Stai Form TX –2 Ölçeği ile Erişkin Bağlanma Biçimi Ölçeği Alt Boyutları Toplam Puanlarının “One-Way Anova” Testi İle Karşılaştırılması	45
Tablo 8: Bireylerin Baba Eğitim Düzeyi Değişkeni İle Anne-Baba Tutum Ölçeği Toplam Puanlarının “One-Way Anova” Testi İle Karşılaştırılması	47
Tablo 9: Bireylerin Anne Eğitim Düzeyi Değişkeni İle Anne-Baba Tutum Ölçeği Toplam Puanlarının “One-Way Anova” Testi İle Karşılaştırılması	48
Tablo 10: Bireylerin Gelir Düzeyi Değişkeni İle Anne-Baba Tutum Ölçeği Toplam Puanlarının “One-Way Anova” Testi İle Karşılaştırılması	49
Tablo 11: Bireylerin Anne Hayatta Olma Durumu Değişkeni İle Stai Form TX –2 ve Erişkin Bağlanma Biçimi Alt Boyutu Toplam Puanlarının “t-Testi” İle Karşılaştırılması	50
Tablo 12: Bireylerin Baba Hayatta Olma Durumu Değişkeni İle Stai Form TX –2 ve Erişkin Bağlanma Biçimi Alt Boyutu Toplam Puanlarının “t-Testi” İle Karşılaştırılması	51

ÖZET

(DOKUZLU, Ezgi, Yüksek Lisans, İstanbul, 2016)

18-25 Yaş Arası Üniversite Öğrencilerinde Anne-Baba Tutumunun Kişinin Kaygı Düzeyleri Ve Bağlanma Tipi İle İlişkisi

Bu araştırmanın amacı 18-25 yaş arası üniversite öğrencilerinde anne-baba tutumunun kişinin kaygı düzeyleri ve bağlanma tipi ile ilişkisinin incelenmesidir.

Araştırmanın örneklem grubunu İstanbul'un Üsküdar ilçesindeki Üsküdar Üniversitesi'nde öğrenim gören 75 kız ve 75 erkek, 150 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır.

Çalışmada anne baba tutumunu ölçmek için "Anne-Baba Tutum Ölçeği" (ABTÖ), katılımcıların kaygı düzeylerini incelemek için Sürekli Kaygı Envanteri(Stai Form TX-2), bağlanma tiplerini ölçmek amacı ile Erişkin Bağlanma Biçimi Ölçeği (EBBÖ) katılımcılarla ilgili demografik bilgi edinmek için ise araştırmacı tarafından geliştirilen "Sosyo-demografik Bilgi Formu" kullanılmıştır.

Verilerin analizinde SPSS 22.00 programı kullanılmıştır. Çalışma sonucunda 136 öğrencide orta, 10 öğrencide ise ağır anksiyeteye rastlanmıştır.

Araştırmanın sonuçlarına göre, anne-baba tutumlarıyla kaygı düzeyi ve bağlanma tipleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Bundan sonra yapılacak olan araştırmalarda daha geniş yaş aralığını içeren ve daha farklı sosyodemografik özellikleri barındıran örneklem grubu üzerinde çalışılması önemlidir. Literatürde ebeveyn tutumlarına yeterli yer verilmiş olsa da kaygı ve bağlanma ile ilgili araştırmaların kısıtlı olduğu dikkat çekmektedir. Bu sebeple bu alanda farklı gruplarda çalışmaların düzenlenmesi oldukça önemlidir.

Anahtar Sözcükler: Anne Baba Tutumu, Bağlanma, Bağlanma Stilleri, Sürekli Kaygı, Anksiyete

ABSTRACT

(DOKUZLU, Ezgi, Master's Thesis, İstanbul, 2016)

The Relationship Between Parenting Styles And Anxiety Level And Adult Attachment In University Students Ages 18-25

The main purpose of the present study is to investigate the relationship between the parenting styles and anxiety level and adult attachment in 18-25 ages university students.

The sample of the present study consists of 150 students, 75 are girls, 75 are boys who are studying at Üsküdar University in İstanbul.

In the study, in order to measure the parenting styles, "Parental Attitude Scale" (PAS), Trait Anxiety (STAI-TX2) to collect data about anxiety levels of participants , Adult Attachment Style Scale (AASS) to measure attachment styles and to obtain demographic information about subjects, sociodemographic questionnaire are used.

Data were analyzed using SPSS 22.00. The results of the study show that 136 students has moderate anxiety and 10 students has severe anxiety.

The results show that there is no meaningful relationship between parenting styles and anxiety level and attachment styles.

It is important that a wider range of ages and sociodemographic features are studied in the future researches. Although there are lot of studies exist about parental attitudes ,there are limited number of studies about anxiety level and attachment styles in literature. In conclusion,we can clearly say that ,studying with different groups is important for the efficiency of future studies.

Keywords: Parenting styles, attachment, attachment styles, trait anxiety

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil-1: Anne-Baba-Çocuk Arasındaki İletişim Döngüsü.....	7
Şekil-2: Baumrind'in Anne-Baba Tutumuna İlişkin Sınıflaması.....	11
Şekil-3: Maccoby ve Martin'in İki Boyutlu Bakış Açısı Modeli.....	12
Şekil-4: Yetişkin Bağlanma Stilleri.....	28

KISALTMALAR

ABTÖ	Anne-Baba Tutum Ölçeği
EBBÖ	Erişkin Bağlanma Biçimi Ölçeği
SPSS	Statistical Package for the Social Sciences
ANOVA	Analysis of Variance
STAI 2	Sürekli Kaygı Envanteri

EKLER LİSTESİ

Ek-1 Sosyodemografik Bilgi Formu

Ek-3 Anne Baba Tutumları Ölçeği

Ek-4 Stai-Sürekli Kaygı Envanteri

Ek-5 Erişkin Bağlanma Biçimi Ölçeği

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. GİRİŞ

İnsan doğduğu andan itibaren gelişim göstererek kişisel özellikleri doğrultusunda kendine özgü bir birey haline gelir. Çocuk, yaşamının ilk yıllarından itibaren hızlı ve mücadeleci bir gelişim süreci yaşar. Bu süreçte ailenin rolü oldukça fazladır. Çocuğun gelişimi ve ailesinin ona karşı olan tutumu, onun gelecek yaşantılarında olayları nasıl yorumlayacağını ve çevresiyle iletişiminin niteliğini belirleyecek bir altyapı oluşturmaktadır. Çocuğun kendi kendini yöneten (otonom) bir birey olabilmesi ve kendi kendine yetecek şekilde yaşamayı öğrenmesi ailesinin desteğiyle gerçekleşmektedir (Yavuzer, 1990). Yetişme çağında anne-babanın sergilediği tutum çocuğun olumlu kişilik özellikleri geliştirmesi ve sağlıklı bir birey olması açısından önemlidir (Kağıtçıbaşı, 1996).

Çocuk, okul hayatı ve diğer sosyal çevresiyle olan uyumunda anne ve babasının ona davranış şeklini temel alarak birtakım düşünce yapısı geliştirir (Reischl ve Hirsch,1989). Üniversite dönemi kişisel özelliklerin ortaya çıkmaya başladığı bir dönemdir. Birey bu dönemde olgunlaşır, kendini geleceği için hazırlama planlarının adımını atar ve sorumluluklarının farkında olmaya başlar. Sosyal bir varlık olan insanın çevresi ile iletişimi, gelecekteki yaşantısını ve sosyal çevresi ile uyumunu etkilemektedir. Etkileşimde olduğu bireylerin davranışlarını yorumlama yeteneği onun iletişiminin kalitesini belirler. Diğer bir deyişle kişinin kurmuş olduğu iletişimin kalitesi karşısındakini anlama düzeyi ile doğru orantılıdır (Erdoğan ve ark., 2005). Bireyin ilk iletişimde bulunduğu sosyal çevre ailesidir ve aile içindeki deneyimlerinin önemi büyüktür. Anne ve babanın çocuğa karşı olan tutumu ileride çevreyi algılayış biçiminin temelleridir (Yavuzer, 1990).

Anne-baba tutumları, ailenin yapı ve özellikleri ile paralellik göstermektedir. Ebeveynler çocuklara karşı sergiledikleri davranışlarında kendi kişilik özellikleri ve geçmişten gelen yetiştirilme şekillerinden etkilenmektedirler (Çakıcı, 2006). Bununla birlikte ebeveynlerin çocukla olan iletişimi uzun vadede çocuklara olumlu – düzgün

davranışlar katabileceği gibi olumsuz – uygun olmayan bir takım davranışlar da kazandırabilmektedir. (Yörükoğlu, 1995).

Ailenin çocuğa karşı sergilemekte olduğu pozitif tutumlar çocuğun ihtiyaç duyduğu temel gereksinimleri en iyi şekilde karşılamaktadır. Bunun yanı sıra ebeveynlerin sergiledikleri olumsuz tutumlar, ailenin sağlıklı bir birliktelik ve güçlü bir iletişim sağlayamaması; dolayısıyla sağlıklı bireyler yetişmesi gibi sonuçlar doğurmaktadır. Çocuğa karşı sevgi ve disiplinin sağlıklı bir şekilde aktarılması pozitif ebeveyn tutumuna örnek olarak gösterilebilirken, aşırı ya da yetersiz sevgi aktarımı negatif bir ebeveyn tutumu olarak karşımıza çıkacaktır (Cüceloğlu, 1993).

Birey doğduğu andan itibaren yaşamını sürdürebilmek için bakımını üstlenecek bir yetişkinin desteğine ihtiyaç duymaktadır. Birey, yaşamının ilk yıllarında henüz küçük bir bebekken kendisinin temel ihtiyaçlarını karşılayan kişiye ulaşabildiği ve bu kişinin kendisine karşı verdiği tepkiler doğrultusunda bağlanma temellerini geliştirir (Ainsworth, 1989). Bu dönemle temelleri atılarak şekillenmeye başlayan bağlanma, bireyin yaşamı boyunca kuracağı sosyal ilişkilerine de temel oluşturmaktadır. Bebeklik döneminde oluşan bağlanma temellerinin, bireyin karakter oluşumu ve sosyal ilişkilerinde önemli rol oynadığı ve tüm hayatı boyunca devam ettiği yapılan incelemeler sonucu ortaya çıkmıştır (Bowlby, 1973).

Çocuklar, küçük yaşlardan itibaren kurmuş oldukları ilişkileri ile bilinçaltılarında kendilerine özgü bir davranış modeli oluştururlar. Bebeklik çağı gibi çok küçük yaşta kurulan iletişimlerde çocuk ebeveynlerinden ihtiyaç duyduğu sevgi ve korumayı yeterli şekilde gördüğünde, kendisini sevmeye değer ve güvende hissedecektir. Ancak tam aksi durumlarda, yani çocuğun ihtiyaç duyduğu gereksinimlerini elde edemediği hallerde kişiliği, kendisiyle ilgili bilinçaltında oluşturacağı benliği kuvvetli olmayacaktır (Burger, 2006)

Özet olarak üniversite çağındaki bireylerde sürekli kaygı düzeyi ve bağlanma stillerinin ebeveynlerinin, onlara karşı yetişme çağında sergiledikleri tutumlarla ilgili olabileceği düşünülmektedir. Çünkü ebeveyn tutumları, çocuğun kişilik yapılanmasında ve günlük hayatta karşılaştığı sorunlarda sergileyeceği tutumlarla

doğrudan ilişkili olup, literatür araştırmalarından da göröleceği üzere çocuğun kişilik gelişimi ile doğrudan bağlantılıdır. Bu bilgiler ışığında, yapmış olduğumuz araştırmamızda, ebeveynlerin çocukların yetişme çağlarında sergiledikleri tutumlar ve bu tutumların sonuçlarını inceledik.

1.2. ARAşTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın amacı 18 ve 25 yaşları arasındaki üniversite öğrencilerindeki anne-baba tutumları ile kaygı düzeyleri ve bağlanma tipleri arasındaki ilişkiyi inceleyip öğrencilerin ebeveyn tutumlarının kaygı düzeyi ve bağlanma tipi ile ilişkisini sosyodemografik değişkenler ile birlikte incelemektir.

Hipotezler

1-Anne baba tutumu ile kaygı düzeyi ve bağlanma tipi arasında bir ilişki vardır.

2-Anne baba tutumları ile bağlanma tipi arasında bir ilişki vardır.

3-Anne baba tutumları ile kaygı düzeyi arasında bir ilişki vardır.

4-Kardeş sayısı ile anne baba tutumları arasında bir ilişki vardır.

5-Kardeş sayısı ile kaygı düzeyi arasında bir ilişki vardır.

6-Kardeş sayısı ile bağlanma tipi arasında bir ilişki vardır.

7-Bireylerin doğum sırası ile anne baba tutumları arasında bir ilişki vardır.

8-Cinsiyet ile anne baba tutumu arasında bir ilişki vardır.

9-Cinsiyet ile kaygı düzeyi arasında bir ilişki vardır.

10-Cinsiyet ile bağlanma tipi arasında bir ilişki vardır.

11-Yaş ile kaygı düzeyi arasında bir ilişki vardır.

12-Yaş ile bağlanma tipi arasında bir ilişki vardır.

13-Anne baba tutumları ve babanın eğitim düzeyleri arasında bir ilişki vardır.

14-Anne baba tutumları ve annenin eğitim düzeyleri arasında bir ilişki vardır.

15-Gelir düzeyi ile kaygı düzeyi arasında bir ilişki vardır.

16-Anne ve babanın hayatta olma veya olmama durumu ile bireyin bağlanma tipi arasında bir ilişki vardır.

17-Anne ve babanın hayatta olma veya olmama durumu ile kaygı düzeyi arasında bir ilişki vardır.

1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Anne-baba tutumlarının çocuğun gelişimi üzerinde büyük öneminin olduğu tartışılmaz bir gerçektir. Üniversite yılları, bireyin kendini ailesinden bağımsız, özgür bir birey olarak tanımlamaya başladığı ve sorumluluklarının bilincine vardığı, hem ergenlik döneminin getirileri hem de çocukluk yıllarında edindiği deneyimler ile ilişkili olduğu gelişimsel bir süreçtir. Literatürde, bu süreçteki kaygı düzeyleri ve bağlanma durumlarının ilişkisini değerlendiren çok az araştırmaya rastlanmıştır.

Bu çalışma sonucunda öğrencilerin okul ve sosyal çevre adaptasyonundaki sıkıntılarında ebeveynlerinin tutumlarının, ergenlik dönemi veya ergenlik dönemi sonrası problemlerin veya tanımlanmamış farklı etkenlerin olabileceği düşünülmektedir. Üniversite öğrencilerinin bağlanma tiplerinin ve kaygı düzeylerinin anne-baba tutumları ile ilişkili olup olmadığı görülecektir.

Ayrıca, gereken sonuçlar elde edildikten sonra aileleri daha sağlıklı tutumlar sergileyebilmeleri için onları bilinçlendirebiliriz.

1.4. SINIRLILIKLAR

Bu araştırmada kabul edilen sınırlılıklar şunlardır;

1.Bu araştırma İstanbul İli Üsküdar Üniversitesi'nde eğitim gören 150 öğrenci ile sınırlıdır.

2.Araştırmada kullanılan kişisel bilgi formu ve ölçekler, ölçtüğü nitelikler ile sınırlıdır ve amacına yönelik bilgileri elde etmek için yeterlidir.

3.Bu araştırmanın sonuçları öğrencilerin verdiği yanıtlarla sınırlıdır.

4. Bu araştırmadaki veriler süre olarak 2015-2016 yılı ile sınırlıdır.

1.5. ARAşTIRMANIN SAYILTI LARI

1.Katılımcıların kullanılan veri toplama araçlarını samimi ve doğru bir şekilde cevapladıkları varsayılmaktadır.

2.Kullanılan veri toplama araçlarının istenilen veriyi elde etmede güvenilir ve geçerli olduğu varsayılmaktadır.

3.Örneklemin, evreni temsil edecek nitelikte olduğu kabul edilmiştir.

1.6. TANIMLAR

Aile: Evlilik ve kan bağına dayanan, karı, koca, çocuklar, kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içindeki en küçük birlik (TDK Sözlüğü, 2014) . Aileler tüm toplumlarda aynı değildir ancak bir şekilde her toplumda bir aile yapısı görmektedir. Kent toplumlarına baktığımızda daha çok anne, baba ve çocuktan oluşan çekirdek tipi aile ile karşılaşmaktayız fakat diğer toplumlarda daha çok dayı, babaanne ve gelinler gibi daha geniş akrabaları içeren aileleri görmektedir (Budak, 2005).

Bağlanma: Yaşamın ilk yıllarından itibaren bebeğin bakıcısı ile geliştirdiği ve ileriki yaşlarına yansıyan ilişkidir (Bowlby, 1969).

Tutum: Bireyin insanlar, olaylar ve cansız varlıklar karşısında takındığı davranış biçimi, yargısal tavır (TDK Sözlüğü, 2014).

Kaygı: Genellikle kötü bir şey olacaktı düşünmesiyle ortaya çıkan ve sebebi bilinmeyen gerginlik duygusu (TDK Sözlüğü, 2014).

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ LİTERATÜR

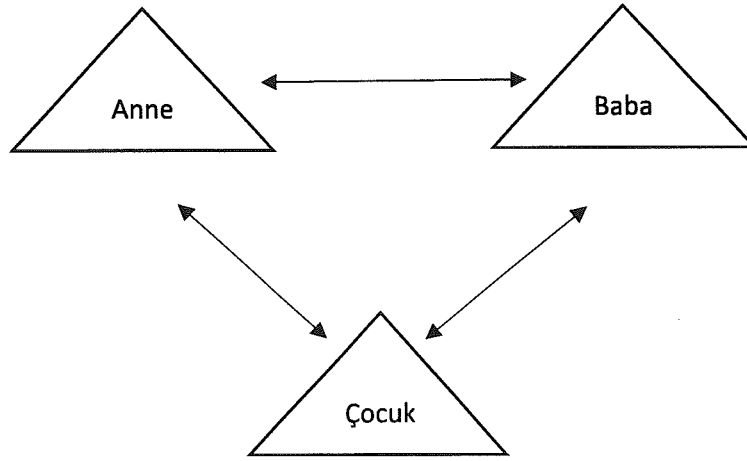
2.1.AİLE VE ANNE BABA TUTUMU

2.1.1.Aile

Aile, aralarında akrabalık, kan bağı ve evlilik birliği olan, aynı hanede yaşayan veya yaşamayan, kendine özgü yaşantıları, değerleri ve kuralları olan en küçük topluluktur (Dönmezer, 1999). Aile en küçük sosyal olgu olduğundan çocuk büyüdüğü aile içerisinde ileriki yaşlarda edineceği sosyal deneyimlerin ilklerini yaşar, davranışlarının ve vereceği tepkilerin sonuçlarını görerek ilk iletişim deneyimini edinir. Böylece gelişimi açısından önemli temeller atmış olur. Ebeveynler çocuğun doğduğu andan itibaren ilk iletişim kurdukları ve gelişiminde, özellikle de kişilik gelişiminde, en büyük rolü olan kişilerdir. Çocuğun ileriki yaşantısını bu etkileşim mutlaka etkileyecektir (Çapulcuoğlu&Gündüz, 2013). Aile içerisinde bireylerin birbirlerine olan saygıları ve davranış biçimleri çocuğun kişiliğini olumlu - olumsuz yönde önemli derecede etkiler; çocuk doğru ve yanlış davranışları yorumlamayı ve o davranışları değerlendirmeyi öğrenir (Ay, 2015).

Adler'e göre ailenin çocuğa kazandıracağı, çocuğun doğarken birlikte getirdiği bütün içgüdülere, tepkilere, yeteneklere, biçim ve renk verebilmesidir. Anne-babanın tutumları, değerleri, davranışları, sözleri çocuk için önemli birer bilgi kaynağıdır (Yılmaz, 2004).

Aile içi iletişimin önemi büyüktür. Huzurlu ve güvenli bir aile ortamında büyüyen çocuk, ileride sosyal ve akademik başarısında da bu olumlu etkinin izlerini taşıyacaktır. Çocuk, kendisinde doğuştan varolan ve geliştirilmeye açık yeteneklerini, kişiliğini geliştirecek fırsatı bulduğundan sosyal ilişkilerinde daha az uyum sorunları yaşayacaktır (Elmacıoğlu, 1998). Aile bireylerinin çocuğa davranış biçimleri ve iletişim tarzları çocuğun gelişimi için önemli belirleyicilerdir. Çocuk doğumundan iki yıl sonra artık sadece bedenini kullanarak değil konuşarak da iletişime geçmeye başlar. Bu durum çocuk ile aile arasındaki iletişimi daha da artırır. Dördüncü ve beşinci yaşlarında çocuk, çevresindeki olayları detaylıca gözlemlemeye başlar ve yetişkinlerin davranışlarını taklit eder. Anne ve babasının davranışlarını daha detaylı anlamlandırmaya başlayan çocuk için bu yaşlarda sevgi ve ilgi de büyük öneme sahiptir. Ailesinden yeteri kadar sevgi görmüş olan çocuklar ileriki yaşlarında toplumsal kurallara ve sosyal ortamlara daha kolay uyum sağlarlar (Yavuzer, 1993). Anne-baba ve çocuğun birbirlerine karşı olan tutumları, aile içi bağın ve iletişimin temelidir. Bu döngü tüm aile bireylerini pozitif veya negatif yönde etkilemektedir (Çağdaş, 2002).

Şekil-1: Anne-Baba-Çocuk Arasındaki İletişim Döngüsü

Kaynak: Çağdaş, A. (2002). *Anne-Baba-Çocuk İletişimi*. Ankara. Nobel Yayınları.

Aile üyeleri arasındaki ilişkilerde karşılıklı bir şekilde samimilik (intimacy), güç (power) ve anlamlılık (meaning) boyutunda ihtiyaçlar vardır. Bu ihtiyaçları karşılanan bir aile bireyi ileride karşılaşacağı problemlerde, ihtiyaçlarının karşılanan

veya eksik kalan kısmı ile ilişkili olarak daha az veya daha çok sorun yaşar (Foley, 1989). Ayrıca anne-babanın kendi aralarındaki ilişkisi çocuğun gelişimi için önemlidir. Ebeveynler bazen çocukları üzerinden kendilerini kanıtlama yoluna başvurabilirler ve bu da çocuğu olumsuz etkiler (Tarhan, 2012). Çocuklarına karşı hoşgörüsüz bir tavır sergileyen, şiddete başvuran annelerin eşleri ile arasında problemler olduğu bilinmektedir. (Çağdaş, 2002).

2.1.2 Anne-Baba Tutumu

Genel olarak tutum, bireyin karşılaşacağı bir olguya vereceği tepkiyi şekillendiren, psikolojik bir sürece dayanan ve bireyin kişilik yapısı ile ilişkili davranış eğilimleridir (Şerif, 1985).

Sosyal psikolojide ise tutum doğrudan gözlenemeyen, ancak gözlenebilen davranışlara yol açan eğilimler olarak tanımlanmıştır (Erginbay, 2014).

Baron ve Byrne'a göre (1977) tutumlar, oldukça organize olmuş uzun süreli duygu, inanç ve davranış eğilimleridir (Yılmaz,2009). En küçük sosyal topluluk olan ailede anne-babanın tutumu çocuğun kişiliğini büyük ölçüde şekillendirir (Baker&Hoerger, 2012). Aile içinde anne-babanın çocuğa davranış şekli çocuk tarafından benimsenir. Çocuk, ileride kendi ailesinde model aldığı ebeveyn davranışlarının sonucu olarak, çocukluğunda karşılaştığı tutuma benzer bir tutum sergiler ve böylece ebeveyn tutumu kuşaktan kuşağa aktarılır (Şanlı&Öztürk, 2015).

Anne-babanın tutumu çocuğun kendini değerli hissedip hissetmediğini de etkileyebilir. Aile içerisinde sürekli başarısızlıklarıyla anılan çocuk, ne yaparsa yapsın bunun ailesi için yeterli ölçüde tatmin edici olmayacağını düşünebilir. Bu durum çocuğun değersiz olduğu ve sevilmediği hissine kapılmasına sebep olabilir (Gander ve Gardiner, 1998). İlgisiz bir anne-babayla büyüyen çocuk ilgiye ve sevgiye doymamaktadır ve bu da çocukta çevresine karşı güven problemi yaşamasına ve saldırgan davranışlar sergilemesine sebep olabilmektedir (Yavuzer, 2001). Bütün bu tutumlar çocuğun kişilik gelişiminde olumlu ve olumsuz büyük etkiye sahiptir (Yavuzer, 1979).

Anne-baba tutumunun önemi yalnızca küçük yaşlarda değil ergenlik döneminde de büyük öneme sahiptir. Çocuk her yaşta anne-babanın desteğine ihtiyaç

duyacaktır. Anne-babanın desteği ve çocuk ile ilişkisinin niteliği, çocuğun gelişim döneminde de nasıl bir tutum sergileyeceğini belirlemektedir. Anne-babalarıyla sağlıklı iletişime sahip bireyler ergenlik döneminde de çevresi ile daha az uyum sorunları yaşayacak, karşılaşacağı zorluklarla ve farklılıklarla daha kolay başa çıkacak, daha az kaygı belirtisi göstereceklerdir (Hines, 1997).

Anne-babanın çocuklarıyla olan iletişimi çocuğun, ebeveynlerinin tutumunu nasıl algıladığı ve nasıl yorumladığına göre farklılaşmaktadır. Ev ortamında yaşanan problemlerin nasıl çözüldüğü ve ebeveynlerin verdikleri tepkiler, anne-baba ve çocuk arasında sıcak ve etkin bir iletişim olup olmaması, çocuğa gösterilen saygı ve hoşgörü, anne-baba ve çocuğun arasındaki ilişkinin temelini oluşturur. Olumsuz davranışların sergilendiği, çatışmaların olduğu ve karşılıklı fikir paylaşmalarının olmadığı aile ortamında büyüyen çocuk, ailesiyle sağlam bağlara sahip olamayacaktır. Bu, çocuğun kişilik gelişiminde rol oynayan anne-baba tutumunun önemini belirlemektedir (Patterson & Bank, 1989).

2.1.3. Anne-Baba Tutumu İle İlgili Modeller

2.1.3.1. Psikodinamik Model

Psikodinamik modele göre bireyin gelişiminde önemli role sahip olan biyolojik faktörler, ebeveynlerin ve toplumun beklentileri arasındaki ilişkiyi büyük lde etkileyecek ve çatışma kaçınılmaz olacaktır. Çocuğun ihtiyaçları ve aile-toplum arasındaki denge bireysel farklılıkları belirlemektedir. Anne-baba ve çocuk arasındaki duygusal temelli bu ilişkinin sebep olduğu farklılıklar ebeveynlerin tutumlarına göre farklılık göstermektedir (Yılmaz, 2000). Çocuğun aile ile olan bağı ve bu bağ doğrultusundaki etkileşimleri ve dolayısıyla ebeveynlerin tutumları çocuğun gelişimini etkileyecektir (Darling ve Steinberg, 1993).

2.1.3.2. Davranışçı Model

Davranışçı kuram, birey ve çevre ilişkisinin önemini, uyaranlar ile pekiştirip bir bütün olarak algılanmasının yorumlamasına dayanır. Bu kurama göre, ebeveynlerin tutumu, çevreyi tanımlayan davranışlar bütünüdür. Çocuğun çevresinde karşılaştığı uyaranlar davranışlarını pekiştirir ve gelişimini şekillendirir. Çocuğun davranışları, içinde bulunduğu çevre ile kurduğu etkileşime bağlı olarak değişiklik göstermektedir (Ergün, 2008).

2.1.3.3. Sosyal Öğrenme Modeli

Aile içerisinde, aile bireylerinin davranışlarının çocuğun gelişimini olumlu veya olumsuz biçimde etkilemesi kaçınılmazdır. Albert Bandura'nın (1983) sosyal öğrenme kuramına göre çocuk, çevresini ve çevresindeki insanların davranışlarını gözlemleyerek öğrenir ve buna da gözlem yoluyla öğrenme (observational learning) adı verilir (Cüceloğlu, 2006). Birey gelişiminde, çevresindeki insanların davranışlarını, bir olay ile ilgili tutumlarını ve duygusal tepkilerini gözlemler, model olarak alır. Bu gözlemlenen olgular kaydedilerek bireyin davranışları için adeta bir rehber görevi görerek ve onun davranışlarını etkiler (Bandura, 1977).

Birey, fiziksel, bilişsel ve psiko-sosyal anlamlarda gelişim göstermekte ve bunların sonuçlarıyla yaşamlarını şekillendirmektedir. Psiko-sosyal gelişim, bireyin çevresiyle ilişkisi ve içinde yaşadığı toplumun gidişatına uyum sağlama aşamasıdır.

Bu gelişim ailede başlayıp, ileriki yaşlarda çevre tarafından şekillenmeye devam eder.

2.1.3.4. Baumrind'in Sınıflaması

Farklı anne-baba tutumlarının bireylerin yaşamlarını nasıl etkilediğini incelemek amacıyla birçok araştırma yapılmıştır. Anne-baba tutumları ile ilgili çalışmaların öncüsü olan Psikolog Diana Baumrind, aileleri hem ev ortamında hem de laboratuvar ortamında gözlemleyerek yaptığı çalışmalar sonucunda, otoriter, demokratik ve izin verici olarak üç farklı ebeveynlik stilinden bahsetmiştir.

Ebeveynler, çocuklarını yetiştirme aşamasında bunlardan birini temel alıp seçtikleri stil doğrultusunda bir tutum sergilerler (Baumrind, 1966).

Baumrind, araştırmaları doğrultusunda, bireyin psikolojik gelişimine etki eden ve bu üç anne baba tutumuyla ilişkili olan dört farklı boyut olduğunu ileri sürmüştür bunlar. Bu dört farklı boyut ebeveynin kontrolü (parental control) , ebeveyn-çocuk iletişimde açıklık (clarity of parent-child communication), olgunluk beklentisi (maturity demand), bakım-destek (nurturance) olmak üzere ebeveyn, çocuk arasındaki ilişkinin şekillenmesinde rol oynamaktadır (Baumrind, 1971).

Ebeveyn kontrolü, ebeveyn tarafından belirlenen kurallara çocuğun ne kadar uyduğu ve anne- babanın kurallarına ne kadar itaat ettiği ile ilişkilidir. *Ebeveyn-çocuk* iletişimde açıklık, ebeveynlerin koyulan kuralların sebeplerini çocuğa açıklamaları ve aile içerisinde alınacak kararlarda çocuğun söz sahibi olması ve çocuğun verdiği kararlara gösterilen saygı ile ilişkilidir.

Olgunluk beklentisi boyutu, çocuğun gelişimine etki edecek şekilde, onun karşılaştığı zorluklar için cesaretlendirilmesi, bir birey olarak yarımsız bir şeyler başarabileceğinin güveninin verilmesi ve çocuğa karşı yapıcı bir yaklaşımla ilişkilidir.

Bakım-destek boyutu ise ebeveynlerin çocuklarıyla olan ilişkilerindeki sıcaklık, sevgi paylaşımı ve sağlıklı bir bağ ile ilişkilendirilmiştir (Baumrind, 1971).

	Kontrol		Açık İletişim		Olgunluk Beklentisi		Bakım	
	Yüksek	Düşük	Yüksek	Düşük	Yüksek	Düşük	Yüksek	Düşük
Otoriter	*			*	*			*
Demokratik	*		*		*		*	
İzin verici		*	*			*	*	

Şekil-2: Baumrind'in Anne-Baba Tutumuna İlişkin Sınıflaması

Kaynak: Yılmaz, A. (2000), *Eşler Arasındaki Uyum ve Çocuğun Algıladığı Anne Baba Tutumu İle Çocukların, Ergenlerin, Gençlerin Akademik Başarıları ve Benlik Algıları Arasındaki İlişkiler*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara

2.1.3.5. Maccoby ve Martin'in İki Boyutlu Bakış Açısı Modeli

Konuya ilişkin farklı bir bakış açısı ise, Baumrind'in sınıflamasından yola çıkılarak şekillenen Macobby ve Martin'in ortaya attığı duyarlılık/kabul- ilgi ve talepkarlık /kontrol olarak ayrılan iki farklı kategorinin kesişimine göre şekillenen dört farklı ebeveyn tutumudur. Macobby ve Martin, Baumrind'in izin verici ebeveyn tutumundan yola çıkarak ihmalkar tutum olarak adlandırdıkları, düşük düzeyde kabul ve kontrol içeren bu tutumu ortaya atmışlardır (Şanlı&Öztürk, 2015).

		Duyarlık / Kabul -İlgi	
		Yüksek	Düşük
Talepkarlık/ Kontrol	Yüksek	Demokratik	Otoriter
	Düşük	İzin verici / Müsamahakâr	İzin verici / İhmalkâr

Şekil-3: Maccoby ve Martin'in İki Boyutlu Bakış Açısı Modeli

Kaynak: Yılmaz, A. (2000), *Eşler Arasındaki Uyum ve Çocuğun Algıladığı Anne Baba Tutumu İle Çocukların, Ergenlerin, Gençlerin Akademik Başarıları ve Benlik Algıları Arasındaki İlişkiler*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

İzin verici–müsamahakar ebeveyn tutumunda ebeveynler çocuklarının fikirlerine ve kendi başlarına kararlar almalarına açıktırlar. Çocuklarına karşı çok fazla olgunluk beklentileri yoktur; ilgili ve destekleyicidirler (Maccoby ve Martin, 1983).

İzin verici-ihmkar anne-babalar ise çocuklarıyla fazla sıcak bir iletişim kurma çabasında değildirler. Ebeveynlik görevlerini sadece çocuğun temel ihtiyaçlarını karşılamaktan ibaret görürler. Çocuklarıyla güçlü fikir alışverişleri ve iletişimleri yoktur (Maccoby ve Martin, 1983).

2.1.4. Anne-Baba Tutumlarının Sınıflandırılması

2.1.4.1. Otoriter Tutum

Otoriter anne-baba tutumunda ebeveynler kuralcıdırlar. Çocuktan bu katı kurallara koşulsuz uyması beklenir, buna karşılık çocuk kurallara uymadığı zaman birtakım cezalar uygulanır. Sevgilerini, çocuk kendi istedikleri gibi davrandığı ve koyulan kurallara uyduğu zaman gösterirler (Çağdaş ,2002). Ebeveynlerin çocuk ile olan iletişimde sıcak ve samimi ilişkiden çok ebeveyn hakimiyeti, gözlemi ve söz hakkı mevcuttur. Çocuk, bu tutum karşısında fikirlerini açıkça ifade etmekten çekinir ve ebeveynleri ile arasındaki paylaşım düzeyi azalır (Özgür, 2016). Bu aile tutumu ile büyüyen çocuklar, kendilerine daha az güvenen, çekingen ve isyankar davranışlara sahip bireylerdir (Milevsky et al., 2007).

Otoriter tutumun bireylerde bağımsız kişilik gelişimini negatif yönde etkilediği görülmüştür (Sezer, 2010). Otoriter tutum, çocuğun özgüven gelişimini de olumsuz yönde etkilediği gibi çocuk, düşüncelerini rahatça ifade edemediği ve duygularını bastıracağı için öfke ve kızgınlığını rahatça aktaramaz (Kulaksızoğlu, 2011: s.122).

Anne veya babanın baskısı altında katı kurallarla büyüyen çocuk çevresine karşı çok söz sahibi olmayan, hassas bir yapıya sahip olabilir (Yavuzer, 2001). Otoriter tutumda hoşgörüsüz ve katı denetimler olduğundan birey kendini baskı altına alınmış ve silik hissedecektir. Çocuk kendi duygu, düşünce ve davranışları hakkında kuşku geliştirerek gerçek düşüncelerinden ve duygularından kopar (Erginbay, 2014).

2.1.4.2. Koruyucu İstekçi Tutum

Koruyucu istekçi tutuma sahip anne-babalar, çocuklarının görevlerini yerine getirmelerine fırsat bırakmadan çocuklarının yapması gereken işleri kendileri yaparlar. Bu tutuma sahip ebeveynler çocuklarının hayatındaki en basit olaylarda bile müdahale edip çocuklarının sorumluluk almasını engellerler. Bu tarz anne-babalar çocukları için en doğru olanın kendi kararları olduğuna inanırlar ve kendilerini değerlendirdiklerinde ebeveynlik görevlerini tam anlamıyla en güzel şekilde yerine getirdiklerine inanırlar. Anne-babanın düşünceleri gölgesinde yaşayan çocuğun bağımsız bir şekilde karar

vermesine alışık olmayan bu tarz ebeveynler çocuğun hayatındaki değişikliklere pek fazla olumlu bakamazlar (Kulaksızoğlu, 2011).

Aşırı korunan çocuklar isteklerini net bir şekilde ifade edemeyen, kendi başlarına mantıklı kararlar alamayan, inatçı bireyler olarak yetişmektedirler (Navaro, 1989). Sinirlilik, huzursuzluk, dikkatsizlik gibi özellikler, aşırı korunmuş olan çocuklarda belirgin olarak kendini göstermektedir (Gönen, 2014). Bu tarz ebeveynler ile büyüyen çocuklarda özgüven eksikliği görülmektedir. Çocuk ailesinde gördüğü aşırı hoşgörölü aşırı kuralsız davranışları arkadaşlarından, okuldan ve iletişime geçtiğı herkesten beklerler ancak ebeveynlerinde gördüğü bu tutumu çevresinden görmeyi bekleyen çocuk büyük bir hayal kırıklığına uğrarlar. Çevresine bağımlı olarak yaşayan ve kendi başına mantıklı kararlar almakta zorlanan bu çocuk okul hayatında büyük sıkıntılarla karşılaşır, sosyal çevresiyle sağlıklı ilişkiler geliştiremez, yalnızlaşır, arkadaş edinmekte güçlük yaşar. Beklediğı ilgiyi ailesi dışında başka hiç kimseden göremeyen çocuk, kimsenin onu anlamadığından yakınır kendi düşüncelerine ve kendi davranışlarına güvenmekte sıkıntı yaşar bu sebeple kaygı düzeyi artar. Bu tutum ile yetişen çocuklar çocuksudurlar ve yaşına göre davranmazlar. Yapması gereken görevleri ebeveynlerinin yapması sebebiyle sorumluluk almayı öğrenememiş bu çocuklar genelde başarısız olurlar, dayanıksız, kararsız ve çabuk pes eden bir yapıya sahiptirler (Dönmezer, 1999).

2.1.4.3. Demokratik (Destekleyici) Tutum

Ebeveyn tutumları içinde en sağlıklı olanı bu kabul edilir. Bu tutuma sahip ebeveynler tarafından çocuğun fikirleri önemsenir ve yeni fikirler üretmesi konusunda çocuk desteklenir. Çocuğa karşı sıcak, sabırlı ve hoşgörölü bir tutum mevcuttur (Yılmaz, 2000). Ebeveynler ‘‘bunu yapmazsan bir daha senin annen olmayacağım’’ gibi sevgiyi şartlandırmıyor ve bir anda sevgisini çekmiyorsa bu ebeveyn tutumu demokratik tutuma bir örnektir. Çocuk ailesinin ondan beklentilerini yerine getirirse de getirmese de aile her zaman sıcak ve samimidir, sert çıkışlar yapmadan ve çocuğu suçlama yolundan kaçınarak desteklerini hissettirirler.

Çocuğa arkadaşça yaklaşan bu anne ve babalar aile içinde verilecek ortak kararlarda çocuklarına da danışır, onların da söz hakkı sahibine olmasına imkan

tanıyarak çocuğun kendine olan güvenini destekler bunun sonucunda da fikrine değer verildiğini gören çocuk ailesi tarafından aşağılanmayacağını bilir ve kendine güvenir, daha sonra karşılaşacağı olaylarda kendi başına karar vermesi gereken durumlarda kendine daha fazla güvenecektir. Bu tarz tutuma sahip ebeveynler yalnızca çocuklarının beslenme ve bakım gibi temel ihtiyaçlarını karşılamakla kalmaz her koşulda destek olduklarını hissettirirler, çocuğun başarılarının sonucunda memnun olduğunu belirten ebeveyn bu davranışı pekiştirecek ve başarıların tekrarlanmasını sağlayacaklardır (Çağdaş, 2002). Ebeveynler yalnızca hatalara odaklanıp çocuğun şevkini kırmaz aksine başarılarına odaklanıp çocuğu yeni başarılar için cesaretlendirirler. Gelişim dönemlerinde çocuğun fikirlerinin farklılıkları ve davranışlarındaki değişimler de olumlu karşılanır ve bu ebeveynler fikir paylaşımına açıktırlar. Bu tarz tutuma sahip ebeveynler çocuklarına özgürlük tanır ve fazla baskı uygulamazlar fakat bu evin kendine özgü kuralları olmadığı ve çocuğun dilediği gibi davranacağı anlamına gelmez (Kulaksızoğlu, 2004).

Bu tutuma sahip ebeveynlerle büyüyen çocukta olumlu kişilik özellikleri daha fazla görülmektedir. Sosyal çevresi ile ilişkilerinde özgüvenli ve kararlı bir tutum sergiler, çevresindeki insanlara saygılıdır çünkü aile içinde saygıyı öğrenmiştir. Çocuğun bu tutum sayesinde tek başına önemli kararlar alabilme yeteneği gelişmiştir bu da hayatında karşılaşacağı zorluklara karşı daha dirençli olmasını sağlar. Girişimci ve atılgandırlar bu özelliklerini akademik başarılarına da yansıtırlar (Yavuzer, 2001).

2.1.5. Anne-Baba Tutumlarını Etkileyen Faktörler

Ailede sosyo-ekonomik durum ebeveyn ile çocuk arasındaki iletişimi etkilemektedir. Sosyo-ekonomik düzeyi daha yüksek olan ailelerde ebeveynler daha az kuralcı, daha özgürlükçü ve daha az otoriter bir tavır içindedirler. Bu tür ailelerde çocuk ile iletişimi daha güçlü olan ebeveynler daha destekleyici ve çocukların taleplerine daha olumlu bakarlar ve uzlaşmacı bir tavır gösterirler (Şanlı, 2007). Yüksek sosyo-ekonomik düzeydeki anneler ise çocuklarını şımartmaktan korkmayıp özgür bırakarak düşük düzeyde denetim ve ceza uygulamışlardır (Hortaçsu, 2003). Düşük sosyo-ekonomik düzeye sahip aileler otoriteye daha fazla önem vermektedirler (Dönmezer, 1999).

Gürkaynak (1979) 'ın araştırmasının sonucuna göre yüksek sosyo-ekonomik düzeyden gelen ailelerde diğerlerine oranla daha fazla olumlu değerlendirme, övgülü sözler ve ödül kullanılmaktadır (Yılmaz, 2004).

Bhatnagar ve Sharma'nın araştırmasının bulgularına göre;annenin eğitim durumu ile çocuğun çevresi ile uyumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (Tabak, 2007). Daha yüksek düzeyde eğitim almış anne babaların daha demokratik bir yapıya sahip olduğu söylenebilir (Yaşa, 2012).

2.1.6.Yapılan Araştırmalar

Kuzgun (1991), araştırmasında anne-baba tutumlarının bireyin kendini gerçekleştirme düzeyine etkisini incelemiş ve demokratik aile ortamının çocuğun kendini gerçekleştirme için en elverişli ortam olduğu. İlgisiz ve otorite aile ortamının ise kendini gerçekleştirme engelleyici sonucuna ulaşmıştır.

Özyürek (2004) araştırmasında kırsal ve şehir merkezinde yaşayan 5-6 yaş grubu çocukların anne- babalarının tutumlarını karşılaştırmış ve tutumların yaşanılan bölgenin kırsal bölge veya kent olmasına göre anlamlı düzeyde bir farklılaştığını saptanmıştır. Kırsal bölgedeki anne ve babaların çocuklarına karşı daha sert bir tutumla yaklaştığı saptanmıştır.

2.2.KAYGI

Kaygı bireyin bir duruma karşı kendini tedirgin, güçsüz ve çaresiz hissetmesidir. Hafif endişe durumundan panik düzeyine varan farklı şiddetlerde yaşanabilir. Kaygı durumunda kalp atışlarımız hızlanır, terleriz, kan basıncımız artar ve terleriz tüm bu belirtiler organizmanın kendini korumak için sahip olduğu "kaç ya da savaş" tepkisiyle bağlantılıdır ve bu tepki organizmanın hayatta kalabilmek için gösterdiği doğal bir tepkidir (Nolen-Hoeksema, 2011).

Kaygı, kişinin gelecek yaşantıları ile ilgili korkuları ve endişelerinden doğan tedirginlik halidir. Korku, kaygı ile karıştırılabilir fakat korku ve kaygı tehdit yaratan

nesnenin olup olmamasına göre birbirinden ayrılır, kaygıda genelde belli bir nesne yoktur. Birçok araştırmada korku ve kaygının farkına ilişkin ayrımlardan bahsedilmiştir. Korku, organizmanın bir tehditle karşılaştığında, o tehdidi yorumlayıp verdiği tepkidir. Kaygı ise organizmayı tehdit eden somut bir olgu olmadan da olası tehdiye karşı hissedilen huzursuzluk ve gerginlik durumudur. Bir tehdit durumunda zihnimizdeki yorum korku, tehdidin bizde yarattığı etkiler ise kaygıdır (Ülev, 2014).

Cüceloğlu(2006) korku ve kaygıyı üç farkla ayırtmıştır. Bunlardan ilki bir tehdit kaynağının bulunmasıdır, kaygıda kaynak veya nesne yoktur fakat korkuda vardır. İkinci fark ise şiddettir. Kaygı korkuya göre daha az şiddetlidir. Üçüncü fark ise süredir. Korku anlıktır uyarana karşı gösterilen tepkilerden oluşmaktadır, kaygı ise uzun süreye yayılan bir olgudur nesne veya kaynak olmadığından süresi belirsizdir yani kaygı gerçek dışı kişinin kendi düşünceleriyle birleştirip yorumlayarak oluşturduğu oluşan öznel bir tedirginlik durumudur.

Freud (1969) 'a göre kaygı her yerde her zaman karşımıza çıkabilecek olan nesnesi olmayan hatta bazen sebebi bile bilinmeyen rahatsız edici bir duygu durumudur.

Shervert, kaygıyı kişiyi istenmeyen durumlara uyum sağlamaya yada mücadele etmeye yönelten normal bir duygu olarak tanımlanmaktadır (Akt.Çankaya, 1997).

Cannon (1932) 'a göre kaygı kişinin ruh durumunu kötü etkileyecek durumlarda tepki olarak gösterdiği çabanın başarısız olması durumunda ortaya çıkan bir durumdur. (Geçtan, 1997).

Otto Rank, her çeşit anksiyete ve nevrozların başlangıcını doğum travmalarına bağlar Rank, organizmanın alışık olduğu durumdan çaba harcayacağı ve farklı bir duruma geçmesinin kaygının oluşabilmesi için yeterli olduğundan bahsetmiştir (Yelkenci, 2013).

Kaygı, korktuğumuz bir durumun bedenimizdeki yansımasıdır (Yörükoğlu, 1998).

Kaygı aynı zamanda insanın varlığını tehlikede görmesi sonucunda hissettiği tedirginlik durumudur (Şahin, 1995).

Kaygı kaygı durumunda hissedilen çaresizlik, yalnızlık ve çevreye yabancılaşma duyguları kaygı üzerinde etkilidir. (Güleç ve Köroğlu, 1997).

Kaygı oluşumunun bir çok sebebi olabilir. Kişinin karşılaştığı bazı olumsuz durumlar, aşırı koruyucu tutumlar, ebeveynlerin çocuga davranışlarındaki tutarsızlıkları gençlerde kaygıya neden olabilmektedir. Buna ek olarak ergenlik dönemindeki alaycı tutumlar da kaygının sebepleri arasında gösterilebilir. (Geçtan, 1994 ; Mayou, 1997).

Goldstein'e göre kaygının ortak ögesi bireyin yeteneği ile ondan beklenenler arasındaki uyumsuzluktur (Tümerdem, 2007).

Kaygı yaş ile bağlantılı olabilir bunun sebebi ise kişinin yaşı büyüdükçe sorumluluklarının artmasıdır (Çevik, 1993).

Genel olarak bireyi olumsuz etkileyen duyguların kişide kaygı meydana getirdiği söylenebilir. (Çakmak&Hevedanlı, 2005).

Farklı ebeveyn tutumlarının belli anksiyete bozuklukları ile ilişkili olduğu bulunmuştur (Ekemen, 2015).

Yapılan bir çok araştırmaya baktığımızda üniversite öğrencilerinde kaygı belirtilerinin aile ile ilgili sebepler, gelecek kaygıları veya sosyal sebeplere bağlı olarak oldukça fazla olduğu görülmektedir. (Çakmak&Hevedanlı, 2005).

2.2.1.Kaygıya Kuramsal Bakış

2.2.1.1.Psikanalitik Kuram

Kaygı kavramı ilk olarak psikanalitik bakış açısının öncüsü olan alman bilimadamı Sigmund Freud ele almıştır. Freud' a göre insan yaşamını sürdürmek için en doğru olana doğru yönelmeye çalışır çünkü organizma kendi çıkarı için çevreye uyum çabası içinde bulunmak zorundadır yani davranışlarımızın hiçbiri rastlantısal değildir. Psikanalitik kurama göre kaygı, çevrenin beklentileri doğrultusunda organizmanın istekleri ve çevrenin beklentileri arasındaki çelişkiiden kaynaklanır (Freud, 1984). Bu beklentiler sebebiyle bastırılan isteklerin yarattığı gerginlik kaygı durumunu meydana getirmektedir.

Psikanalitik kurama göre kaygı üçe ayrılır;

1.Gerçeklik Kaygısı: Bireye dış dünyadan gelecek ve ona zarar verecek tehditlerin bireyde yarattığı kaygı durumudur. Birey hayatını sürdürmesine engel olabilecek etkenler sebebiyle kaygı hisseder.

2.Nevrotik Kaygı: Bireyin içgüdülerinin dengesini ve kontrolünü sağlayamadığında, ortaya çıkacak sonuçlardan korkar ve bu sonuçlara yetişkinler tarafından verilecek tepkiden korkmaktadır. Kişi kaygısının farkında değildir.

3.Törel Kaygı: Birey davranışlarıyla toplumsal kuralların veya ahlaki değerlerin dışına çıktığında hissettiği suçluluk duygusudur. Kişinin vicdani duygularıyla ilgilidir (Özdemir, 2013).

Freud anksiyete için egonun savunma geliştirdiğinden bahsetmiştir. Savunma mekanizmaları gerçek bir olgunun kişinin bilinçaltında inkar edilme durumudur. Örneğin, kişi ortaya çıkan anksiyeteyi bir savunma mekanizması olan “bastırma(represssion)” ile göz ardı etmeye ve bilinçten uzaklaştırmaya çalışmaktadır. Freud’a göre kişi anksiyete ile mücadelesinde başarısız olduğunda bu o kişide derin izler bırakmakta ve kişiye kendini çaresiz hissettirmektedir (Schultz&Schultz, 2004).

2.2.1.2.Bilişsel-Davranışçı Kuram

Bilişsel kuramlar kaygı yaşantısında bireyin duruma dair öznel yorumlamalarını ön plana koyarlar (Özdemir, 2013). Anksiyete ya da korku tepkisi sinir sistemimizin evrimsel olarak çeyreyle uyum durumu sonucu gelişmiş bir parçasıdır. Herhangi bir tepki ile karşılaştığımızda kaçma ya da savaşıma tepkisi (fight or flight response) vermemiz hayatta kalmamız için oldukça önemlidir (Nolen-Hoeksema, 2011). İlkel dönemlerde yaşayan insanların maruz kaldığı tehdit durumlarıyla şuan içinde yaşadığımız dünyadaki tehdit durumlarının aynı olmaması sebebiyle verilen tepkiler uyumlu olmayabilir fakat organizmanın her koşulda

yaşamını sürdürebilmesi için çevresindeki tehditlere bir tepki verdiği bilinmektedir. Tehdit durumunu doğru olarak yorumlama bu içgüsel tepkiyi kaygıdan ayırmaktadır. Örneğin, gece yarısı ıssız bir mekanda yalnız başına yürüten bir kişi karşıdan gelen bir insanın ayak seslerinden huzursuzluk duyabilir bu doğaldır fakat kişinin mekan ne olursa olsun ,günün her saati bu tarz bir huzursuzluk duyması ve bazı durumlarda olması gerektiğinden fazla tehlikeyi abartma ya da sık sık yanlış alarm verme sonucu kaygı oluşur (Beck,1976 ; Beck & Emery , 1985). Bilişsel kuramlara göre, kaygı bozukluğu bilişsel kaynakları tüketen, çevresel uyaranları işleme yeteneğini kısıtlayan bilişsel yanlılıklarla ilişkilidir (Ekemen, 2015).

Öğrenme teorisine göre ise kaygı, edimsel veya klasik koşullanma sonucu öğrenilmiş bir tepkidir. Örneğin, doktor korkusu olan bir kişi geçmişte doktora gittiğinde kötü bir deneyim yaşamış ve canı yanmışsa daha sonra bu deneyimi çağrıştıran uyarıcılar(doktorun muayenehanesi, doktorun kendisi, doktor koltuğu, doktora gitme fikri) koşullu uyarıcı haline gelir ve şartlanmış korku tepkisine yol açar. Davranış terapistlerine göre bazı karmaşık korkular (sosyal fobi,panik bozukluk gibi) da bu yolla öğrenilmiştir. Davranışçılar için çevre ve bu çevredeki uyarıcılar önemlidir (Dollard & Miller, 1950).

2.2.1.3.Felsefik Açıdan Kaygı

Felsefede kaygı önemli bir yere sahiptir. Bir çok kuramda da, sağlıklı bir kişilik için kaygının önemli olduğu vurgulanmaktadır (Özdağ&Aral, 2005). Kaygı, dozunda olduğunda kişiliğin gelişimini olumlu yönlerden şekillendiren bir etken olmakla birlikte yaşamımızın anlamlandırılması ve düşüncelerimizin farklılaşması için önemli bir uyarıcı görevi görür. Kaygı bireyin içinde yaşadığı evrenin hatalarına veya eksiklerine karşı duyulan merak duygusu olarak da karşımıza çıkmaktadır. Kaygının nesnesi olmadığından gelecek yaşantılar ile ilgili somut bir öngörünün yoksunluğu sürekli bir kaygı oluşturur. İşte bu yoksunluk ve bilinmezlik durumunu anlamlandırmada kaygı büyük rol oynar (Güçlü ve diğerleri, 2002).

2.2.3.Kaygı Çeşitleri

Kaygı bireyde iki şekilde görülebilmektedir;

1-O çok kaygılı birisidir. (sürekli kaygılıdır).

2-O çok kaygılı biri değildir fakat belli durumlarda kaygılanabilir. (duruma göre kaygılanır). (İnanç, 1997).

2.2.3.1.Durumluk Kaygı

Durumluk kaygı, genelde mantıklı bir sebebe bağlanabilen bireyin içinde bulunduğu stresli ve tehlikeli durumdan dolayı hissettiği korkudur.Stresli zamanlarda bu kaygı tipinde yükselmeler görülmektedir. Bireyin tehdit altında olduğunu hissettiği ve çevreye bağlı bir stres faktörünün etkisi sonucu şiddetlenmektedir (Alisinanoğlu&Ulutaş, 2003).

2.2.3.2.Sürekli Kaygı

Sürekli Kaygı ise, kişinin kaygıya olan yatkınlığıdır kişinin özelliklerine ve duruma verdiği tepkiye göre şiddeti değişkenlik gösterebilir. Kişi içinde bulunduğu ortamın uyarılarını yanlış yorumlayarak stresli olma eğilimindedir. Sürekli kaygı, sebebi belli olmayan ve çevre tarafından mantıklı olarak yorumlanmayan bir kaygı çeşididir. Bu tip kaygıda kişide sürekli mevcut olan bir mutsuzluk ve gerginlik durumundan söz edebiliriz bu da kişinin günlük hayatını oldukça olumsuz şekilde etkilemektedir. Kişi algılama ve konsantrasyon problemleri yaşar, bu sebeple akademik başarısı düşüktür. Kişi her an kötü bir durumla karşılaşacağını düşünür ve sürekli tedirgindir. Bu tip kaygı seviyesi yüksek olan kişiler daha duygusal,duygusal olarak güçsüz ve daha karamsar kişilerdir. Sürekli kaygı kişide sosyal ortamlardan kaçınma ve içe kapanma gibi belirtilere de sebep olabilir (Karataş, 2012; Alisinanoğlu&Ulutaş, 2003).

2.2.4.Yapılan Araştırmalar

Alden (2004) alışmasında anksiyeteli bireylerin gelissimsel yasantılarında anksiyeteli olmayan bireylere oranla daha guvensiz olarak bağlandıklarını saptamıştır.

Davilla ve Beck (2002) 168 anksiyete bozukluğuna sahip kişi ile yaptıkları araştırmalarında semptom siddeti, yakın kisilerarası iliskilerinde kullandığı kisilerarası iliski tarzları ve yasadıkları kisilerarası stres arasındaki ilişkileri araştırmışlardır. Anksiyete düzeyleri yüksek olanların duygu belirtmekten kacınan bir kisilerarası tarz sergiledikleri ve bağlanma sorunu gösterdiklerini saptamışlardır.

2.3.BAğLANMA

2.3.1.Bağlanma Kuramı

Doğduğu andan itibaren insan yaşamını sürdürebilmek için kendisine fayda sağlayabileceğini bildiği biri ile yakınlık kurma eğilimi gösterir. Bu yakınlık ihtiyaçların karşılanabilmesi için güdüsel bir işleyiştir, bebeğin doğduğu anda bir anneye veya bakıcıya muhtaç oluşu kaçınılmazdır ve bağlanma davranışının temelini oluşturur. Bebek ilk doğduğu andan itibaren bu ihtiyaçların büyük bir kısmı anne tarafından karşılandığından, bağlanma kuramı bebeğin annesi ile ilişkisinin özelliklerini temel almıştır. (Bowlby, 1969). Bağlanma (attachment) ve bağımlılık (depenency) kavramlarını birbirinden farklıdır.

Kişinin kişisel çıkarları için bir başkasının desteğine güvenmesi bağımlılık, bir kişiye yakınlığın güçlü bağlarla sürdürülmesi bağlanmadır. Bebek doğduğu ilk günlerde anneye veya bakıcısına bağımlıdır fakat henüz bağlanma olayı gerçekleşmemiştir (Maccoby, Masters, 1970).

Lorenz(1958) bağlanma ile ilgili yaptığı birkaç araştırmada ‘‘iz bırakma’’ adını verdiği bir bağlanma türünden bahseder. Lorenz(1958), rdek ve kaz yavrularını incelemiş ve yavruların ilk doğdukları andan itibaren anne ile bir bağ kurduklarını ve kendileri yüzmeye başlamadan önce annelerini uzaktan gözlemleyip yüzme yetisine kavuşunca onların peşinden yzdklerini gözlemlemiştir. Bu araştırma bize

bağlanmanın evrimsel olduğunu ve canlının yaşamını sürdürebilmesi için ihtiyacı olan bir canlı ile kurulan bağı göstermektedir (Akt: Gander ve Gardiner, 2007).

Bowlby(1960)'e göre anne ve onun dışındaki kişileri birbirinden ayırma bebek doğduğundan üç ay sonra gerçekleşmeye başlar fakat bağlanmanın oluşumu için bu yeterli değildir. Bağlanma yakınlığı sürdürme eğilimiye ortaya çıkmaya başlar. Örneğin; anne odadan ayrıldığında bebek ağlamaya başlayıp anneyi arıyorsa bağlanma davranışı oluşumundan bahsedilmektedir. Bebek doğduktan altı ay sonra bağlanma davranışı somut şekilde görülmeye başlar ardından daha güçlü ve düzenli bir biçimde devam eder.

2.3.2.İçsel Çalışan Model

Bowlby (1969) 'e göre bebeğe bakan kişinin bebeğin ihtiyaçlarını karşılama biçimi oldukça önemlidir çünkü bakıcısının onun isteklerine verdiği geri dönüşler bebeğin zihninde birtakım deneyimler olarak kodlanacaktır. Bebek her ihtiyaç duyduğu anda ona bakan kişi tarafından olumlu tepkiler gördüğünde onun güvenilir olduğunu düşüncesini geliştirmektedir ve bu düşünceler ileride sosyal ilişkilerini büyük ölçüde etkileyecektir. Birey çevre ile deneyimleri sonucunda içsel çalışan modeller (internal working models) inşa eder. Bu modeller bireye önceki sosyal deneyimleri temelinde yeni kuracağı sosyal ilişkilerinin, çevresi ile ilgili tutumlarının işleyişinde ve benlik oluşumunda etkilidir. Bu içsel modeller yalnızca geçmiş yaşantılar olarak sınırlandırılmamalı çünkü bireyin deneyimleri ve zihinsel birikimleri yaşantıları ile birleşip öznel bir değerlendirme oluşumudur (Bowlby, 1988).

Bağlanma figürü(bakıcı, anne) çocuğun içsel çalışma modellerinin nasıl kurulacağını etkiler. Örneğin, bakıcısı tarafından ihtiyaçları tam olarak karşılanmayan bir çocuk olduğunu varsayalım, bu çocuğun içsel çalışma modelleri yetersizlik ve güvensizlik üzerine kurulu olacaktır ve bu çocuk ileriki yaşantısında bu içsel modeller üzerinden sosyal ilişkilerini yorumlayacak ve anlamlandıracaktır (Hamarta,2004).

Hazan&Shaver'a göre yetişkinler arasındaki bağlanma ilişkileri anne ve çocuk bağlanma durumuna oldukça benzerdir. Weis (1986)'e göre anne çocuğun yanından uzaklaştığında nasıl kaygı başlıyorsa yetişkinlerde de aynı durum görülmektedir.

Bağlanma figüründen ayrı kalma durumunun yarattığı kaygı ve mutsuzluk kurulan yakınlık ilişkisinin kalitesi ile ilişkilendirilebilir. Teorisyenlere göre bu benzerlik bağlanma kavramının insanın hayatı boyunca deneyimlediği ve sürekli gelişim halinde olduğunu göstermektedir.

Bowlby (1973)'ye göre ihtiyaç anında ihtiyacı karşılayabilecek bir bağlanma figürüne yani bakıcıya veya anneye sahip olan bireylerin, bu ihtiyacı karşılayacak birine sahip olmayan bireylere göre daha fazla kaygı ve tedirginlik yaşayan bireyler olduğu görülmektedir. İsteddiği her an gereksinimlerini karşılayacak birinin varlığı bireye güven verecektir aynı zamanda bu da bireyin sevildiğini ve yalnız olmadığını hissettirerek ihtiyacı olan sevginin kazanılmasına sebep olur bu sayede birey kendini değerli hisseder ve bu değer duygusunu diğer sosyal ilişkilerine de yansıtmaktadır. Çocuk bakıcısının veya annenin onun ihtiyaçlarına verdiği cevaplarla ulaşılabilir olduğuna dair olumlu bir düşünce geliştirir ve yaşadığı deneyimlerle de bu ulaşılabilirliği doğrularsa, ileriki yaşamında kötü bir durumla karşılaştığında yanında ona destek olabilecek ve yardım çağrısını duyabilecek başka bir bireyin olacağı güveniyle daha iyi hissedecektir. Bu bireyin olumu zihinsel modeller geliştirmesini sağlayacak ve karşılaşılabilecek durumlarda daha az kaygıya sahip olacaktır. Bağlanma figürü ile güçlü bir bağ kuramamış ve ulaşılabilirlik açısından yeteri kadar tatmin olamamış çocukların kaygı düzeyleri fazladır ve kendilerini yalnız, değersiz hissederler ve başkalarına güvenmekte sıkıntılar yaşar ve bireysel hareket etmekte zorlanırlar (Hamarta, 2004).

2.3.3.Bağlanmaya Kuramsal Bakış

2.3.3.1.Psikanalitik Bakış Açısı İle Bağlanma

Psikanalitik bakış açısı kişilik gelişiminde erken çocukluk dönemine büyük önem vermektedir.Bu kurama göre bağlanmanın döngüsü kişinin hayatı boyunca devam eden bir süreçtir. Her bireyin zihinlerinde çevresindeki önemli nesnelere yansımalarını barındırdığından bahseden nesne ilişkileri kuramı(object relations theory), bu akımın öncüsü psikologlar tarafından anne-çocuk ilişkilerini yorumlayabilmek için önemli kabul edilir. Anne ve babanın çocuğun bilinçaltındaki

izleri çocuk yalnızken ebeveynleriyle ilişkilendirdiği bir nesne görevi görmekte ve çocuğun kişiliğini şekillendirmektedir. Bağlanmanın oluşumunda bakım veren kişi ve bebek arasında nesne sürekliliği olmalıdır. Bebek ilk doğduğunda bağlanma, yakalama ,memeyi arama ve emme refleksi gibi ilkel durumlara şekillenmeye başlar daha ikinci ay sonuna doğru bebek anne ile göz kontağı kurma ve gülümseme gibi iletişim kurmaya başlar. Yedinci ayın sonuna doğru anne ve bebek ilişkisi bebeğin muhtaç olma durumuyla sınırlı kalmaz, bebek artık çevre ile daha çok ilgilenmekte ve daha farklı keşfedilmesi gereken nesnelere gözlemlemeye başlar. Bu dönem nesne ilişkisi kuramcılarının göre, bireyin kendilik imajını oluşturmaya başladığı dönemdir. Bu dönemde bebek anne dışında farklı nesnelere yönelse de sosyal ilişkilerini oluşturmaya başladığından anneye sadece yaşamını sürdüren bir bakıcı olarak görmeyi sonlandırır. Artık anne sadece bakım veren kişi değil bebeğin yeni yeni gelişmeye başlayan sosyal olgusunda çevreden ayrı bir öneme sahip, ayrı bir bağ ile yakınlığı bulunan ve kişi olarak bebeğin hayatında büyük önem taşımaktadır. Bu dönemde bebekler anne dışındaki yabancı kişilerle karşılatıklarında kaygı belirtisi göstermektedirler. Bu kuramın bakış açısından anne-çocuk ilişkisini değerlendiren Winnicott(1998)'a göre, çevre ile ilişkinin temeli anne ve çocuğun bağına ve annenin çocuğu için sağladığı "güvenli ortam" sayesinde oluşturulan sağlıklı bir kendilik algısına dayanır.

2.3.3.2.Davranışsal Kuram ile Bağlanma

Davranışsal bakış açısıyla bağlanma, anne veya bakıcının bebeğin ihtiyacını gidermesi ile bebeğin duyduğu memnuniyet duygusunun tekrarlanması sonucu oluşan öğrenilmiş bir dürtü olarak tanımlanmıştır (Görünmez,2006). Harlow ve Zimmerman (1959)'ın hayvanlarla yaptığı "Yapay Anne Deneyi" olarak da bilinen çalışmasında doğar doğmaz annelerinin yanlarından alınan maymunların bir kısmı metal iskelet şeklinde olan baş kısmı bir maymunu andıran ve üzerine biberon yerleştirilen bir maymun figürü ve metalin soğukluğunu kapatmak için oldukça yumuşak bir kumaş ile kaplanan maymun figürü ile bir laboratuvar ortamında büyütülür. Bu deneyin sonucunda maymunların biberonlu figürü sadece acıktıklarında tercih ettiği onun dışında zamanlarını yumuşak kumaşla kaplanan maymun figürü üzerinde

geçirmişlerdir. Aynı zamanda yavru maymunları korkuttuklarında korku anında maymunun yumuşak anneye sığındığı gözlemlenmiştir. Deneyin bazı aşamalarında iki figür olmadan yavru maymun yabancı bir odaya yerleştirilir ve yalnız kaldığında maymunun parmağını emerek ağladığı gözlemlenmiştir. Bu deney sonucunda maymunların sadece gereksinimlerini karşılamak için anneye ihtiyaç duymadığı aynı zamanda kendilerini rahat hissedecek bir ortama ihtiyaçlarını olduğu gözlemlenmiştir. Anneden yoksun olarak büyüyen maymunlar biraz daha büyüdüklerinde birbirleri ile iletişimlerinde problemler ve içe kapanarak iletişimde bulunmaktan kaçındıkları gözlemlenmiştir. Bowlby maymunların bu davranışlarını insanın ilk bağlanma deneyimi ile ilişkilendirmiş ve bu deneyimin kalitesininin kişinin ileriki yaşlardaki sosyal çevre ile uyumunun temeli olduğunu savunmuştur (Tüzün&Sayar, 2006 ; Görünmez,2006).

2.3.4.Gelişim Dönemlerine İlişkin Bağlanma Stilleri

2.3.4.1. Ergenlik Döneminde Bağlanma

Ergenlik dönemi çeşitli değişikliklerle birlikte işleyen, çocukluktan yetişkinliğe geçiş evresidir. Ergenlik dönemi birey için yaşam boyunca sürecek inançların ve kişilik yapısının tamamlanmasında çok önemli bir dönemdir. Kişi bu dönemde aileden bağımsız kararlar almak ve sorumluluklarının bilincinde olmak gibi bireysel gelişimini yapılandırır. Bu gelişim kişinin ileriki yıllardaki yaşamının niteliği, ahlaki kuralları ve sosyal ilişkileri gibi bir çok alanda etkili olacaktır. Bu sebeple sağlıklı bir benlik oluşumu için bu dönemin önemi büyüktür. Ergenlikte bağlanma davranışları, ilgileri aileden çok akranlara olan yatkınlık nedeniyle değişiklik göstermektedir (Bowlby, 1982).

Ebeveyn figürlerinden akran figürleriyle olan ilişkilerine geçiş döneminde kişinin erken yaşlarında ebeveynleri ile oluşturduğu güvenli bağlanma stiline akran figürleriyle olan iletişimde yaşadığı zorlukları kolaylaştırdığı görülmüştür (Colin, 1996).

2.3.4.2. Yetişkinlerde Bağlanma

Ainsworth (1982)'e göre bağlanma davranışı hayat boyu devam eden bir süreçtir.

Bowlby(1969)'e göre bağlanma kişinin doğumundan ölümüne kadar onun hayatına dahil olan sürekli değişim gösteren bir olgudur. Yetişkinlikte sosyal ilişkilerimiz daha da sınırlanır ve önem kazanır. Kişiler arasındaki yakınlık arttıkça bağlanma davranışı o kadar artmaktadır.

Yetişkin bağlanma stili ile ilgili ilk çalışmalar çocukluk çağındaki anne, baba ve çocuk ilişkilerinin önemini vurgulayan Main, Caplan ve Casidy(1985) tarafından yapılmıştır. Araştırmacılar kişilerden anne ve babalarıyla olan ilişkilerinden bahsetmelerini. Bu ilişkinin çocukluk yıllarından itibaren nasıl değişim gösterdiğini, bu değişimlerinin kişilerin hayatlarında ve düşünce tarzlarında nasıl değişikliklere sebep olduğunu açıklamaları istenmiştir. Yapılan çalışma Ainsworth'un üçlü bağlanma sınıflandırması ile değerlendirilmiştir. Sonuç olarak güvenli bağlanma ile ilişkilendirilen kişilerin çocukluk çağındaki anıları daha çok hatırladıkları ve hatırladıkları bu anıların genellikle olumlu duygular içerdiği görülmüştür. Kaçınan olarak sınıflandırılan gruptaki kişiler ise çocukluk çağı anılarını hatırlamakta güçlük çekmektedir. Saplantılı bağlanma stili adı altındaki gruptaki kişiler ise anne ve babalarını güven verici destekleyici bulurlar ancak çocukluk çağı anılarını anlamlandırmakta sıkıntı çekmektedirler (Kobak ve Sceery, 1988).

Hazan ve Shaver(1987) yaptığı çalışmalarda güvenli bağlanma kategorisi içindeki bireyler eşleri ile problemleri daha olumlu bir bakış açısıyla yorumlar ve hatalara karşı daha yapıcıdır. Kaygılı-kararsız bireylerin ise başkaları ile ilişkilerinde problem yaşadıkları ve yakın ilişkilerde karşısındaki inana güvenmede güçlük çektiğini gözlemlemişlerdir. Bu kişilerin tutarsız, kaygılı ve takıntılı oldukları görülmüştür.

Main ve arkadaşları (1985), çocukluk çağındaki ilişkilerin önemini vurgularken Hazan ve Shaver yetişkinlik dönemindeki bağlanma ilişkilerinin önemini vurgulamıştır. Bartholomew ve Horowitz (1991)'e göre birey her dönemde farklı bağlanma deneyimleri yaşar fakat kişilerin kendi benlik algıları ve çevresi ile arasındaki olumlu ve olumsuz ilişkiler temeldedir. Bu sebeple Bartholomew ve

Horowitz, Hazan ve Shaver'ın üçlü modelindeki kendilik ve diğeri modellerine olumluluk ve olumsuzluk boyutlarını da ekleyerek dörtlü bağlanma stilini öne sürmüşlerdir ve yetişkin bağlanma stillerini dört farklı kategoride sınıflandırmışlardır. Bunlar; güvenli, korkulu, saplantılı, kayıtsız bağlanma stilleridir.

Olumlu Benlik Modeli	Olumsuz Benlik Modeli
Güvenli	Saplantılı
Kayıtsız	Korkulu

Şekil 4- Yetişkin Bağlanma Stilleri

Kaynak: Bartholomew, K. & Horowitz, L. (1991). *Attachment Styles Among Adults: A Test of a Four Category Model. Journal of Personality and Social Psychology, 61, s.227.*

2.3.5.Bağlanma Stilleri

Bowlby'nin bağlanma kuramını ortaya atması ile birlikte birçok araştırma yapılmıştır bunlardan biri "Yabancı Durum Testi" (Strange Situation Test) adı ile bebek ve bakıcısının bağlanma durumunu inceleyen 12-18 aylık çocukları kapsayan bir deney yapılmıştır. Mary Ainsworth ve arkadaşları (1978) bağlanma kuramını ve güvenli-güvensiz bağlanma durumunu deneysel yöntemlerle araştırmak için laboratuvar ortamında bu çalışmayı yapmıştır ve çocukların yabancı oldukları bir ortamda bakıcılarının yokluğundaki kaygı ile ne derece baş edebildiklerini araştırmışlardır. tanımadıkları kişilerle bağlanma tiplerini güvenli(secure), kaygılı/kararsız ya da kaygılı dirençli(anxious/ambivalent) ve kaçınan(avoidant) olmak üzere üç farklı kategoride sınıflandırmıştır. Güvenli olarak sınıflandırılan çocuklar bakıcılarının yokluğunda çok az kaygılıdır bakıcılarının/annelerinin geri döneceğinden emin bir şekilde ortamla ilgilenmeyi ve sakinçe çevreyi gözlemlemeyi sürdürürler. Bakıcıları döndüğünde hemen hemen aynı tepkiyi sürdürürler. Kaygılı/kararsız(anxious/ambivalent) olarak sınıflandırılan çocuklar buldukları ortamı pek fazla gözleme eğilimi göstermezler. Bakıcıları olmadığında aşırı kaygı

belirtisi gösterirler, döndüğünde de oldukça fazla tepki verirler, bakıcılarına öfkelidirler ve hemen sakinleşmezler yani bakıcılarına karşı tepkilidirler çünkü terk edilmiş hissederler. Kaçınan(avoidant) sınıftaki çocuklar ise bakıcılarının yokluğunda oldukça sakin ve az kaygı belirtisi gösterirler. Duygusuz görünürler ve odadaki oyuncaklarla isteksizce oynarlar. Bakıcıları geldiğinde fazla yakınlık kurmazlar ve ortamı gözlemlemeye devam ederler (Morsünbül&Çok, 2011; Şahin, 2009).

2.3.5.1.Güvenli Bağlanma

Güvenli bağlanmaya sahip bireyler kendilerini sevilmeye ve değerli olmaya layık görmektedirler. Benlik algılarında ve çevre ile ilişkilerinde olumlu içsel modellere sahiptirler ve özsaygıları fazlasıyla vardır. Sosyal ilişkileri iyidir ve ihtiyaç durumunda çevresindeki insanların ona her zaman yardım edeceği düşüncesine sahiptirler .Güvenli bağlanma stres ile başa çıkmada daha çok kendilerine güvenirler (Leiter et. Al ,2015).

2.3.5.2.Kayıtsız Bağlanma

Bu tip bağlanma stiline sahip kişiler kendine değer verir fakat diğer kişilere karşı oldukça olumsuz bir tutuma sahiptirler. Yakın ilişkiler kurmak istemezler çünkü yakın ilişkiler onlar için gereksidir. Bağlanma figürünün reddedişiyle karşılaşan birey kendini bu olumsuzluktan korumak için kendini bu figürden uzak tutmanın yollarını arar ve olumsuz her duyguyu önemsizleştirecek bir tutuma bürünmektedirler. Bu nedenle bu kişiler yakın ilişki kurmaktan ısrarla kaçır ve kendi dışındaki kişilerin önemli olmadığını düşünür (Leiter et. Al ,2015).

2.3.5.3.Korkulu Bağlanma

Korkulu bağlanma stiline sahip bireyler kendine ve başkalarına güvensizdirler. Kendine değer vermez ve çevresindeki insanlara da değer verme gereği hissetmez. Bu

bireyler sosyal temas isterler fakat yoğun bir şekilde reddedilme korkusu yaşadıkları için sosyal ilişkilerinde problemler yaşamaktadırlar. Bu korku ile başedebilmek ve kendilerini bu rahatsız edici durumdan korumak için reddedilme ihtimaline yol açabilecek ortamlardan ve insanlardan uzak durma eğilimi gösterirler yani sosyal olarak kaçınırlar. Bu sebeple sosyal ilişkileri zayıftır hatta ilişki kurma seviyesine gelemeden sonlanmaktadır (Bartholomew ve Horowitz, 1991).

2.3.5.4.Saplantılı Bağlanma

Saplantılı bağlanma sitili olumsuz benlik temelinde meydana gelen bir modeldir. Birey kendini değersiz görmektedir buna bağlı olarak olumsuz benlik oluşur. Kendini olumsuz değerlendirirken başkalarını ise olumlu değerlendirir. Birey bu değersizlik durumundan kurtulmak amacıyla sürekli kendini kanıtama davranışları bulunur. İlişki içindeki bu kendini kanıtama ve başkaları ile kendini kıyaslama durumunu birey takıntı haline getirir (Bartholomew&Holowitz, 1991).

2.3.6.Yapılan Çalışmalar

Main ve arkadaşları (1985) yetişkin bağlanma stillerine yönelik yaptığı çalışmalarında Güvenli bağlanma stiline sahip olan kişilerin çocukluk anılarını daha fazla ve daha olumlu hatırladıklarını tespit etmişlerdir. Saplantılı bağlanma stiline sahip kişiler ebeveynlerini olumlu hatırlamakta aynı zamanda ebeveynlerinin destekleyici olduklarını düşünmektedirler.

Harvey ve Byrd (2000) 95 üniversite öğrencisi ile yaptıkları çalışmalarında, öğrencilerin aileleri ile bağlanmalarını ve yaşadıkları problemler sonucunda aileleri ile nasıl bir ilişki kurduklarını incelemiştir. Araştırmanın sonucunda, güvenli bağlanma stiline sahip olan bireylerin problemle karşılaştıkları zaman ailelerinden destek almaya eğilimli olduğu görülmüştür. Kaygılı kararsız bağlanma stili olan kişilerin problemleriyle başa çıkarken yalnız kalmayı tercih ettikleri görülmüştür.

Hamilton (2000) bebeklikte oluşan bağlanma stiline ergenlik döneminde değişim gösterip göstermediğini incelemek amacıyla 30 kişi ile yaptığı çalışmada bebeklikteki bağlanma stiline çoğu zaman değişmediğini görmüştür.

Hall ve Geher'in (2003) yaptığı bir araştırmada, güvensiz bağlanan bireylerin stresli durum karşısında planlı ve kararlı hareket edemediğini saptamıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada Üsküdar Üniversitesinde öğrenim gören 18- 25 yaş kız ve erkek öğrencilerin kaygı düzeylerinin ve bağlanma tiplerinin anne-baba tutumu ile ilişkisinin incelenmesi için yapılan betimsel olan bu araştırmada ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırma İstanbul ili Türkiye’de gerçekleştirilmiştir.

Anne-baba tutumlarının kişinin kaygı düzeyi ve bağlanma tipi ile ilişkisine cinsiyet, ekonomik durum, anne ve babanın ve sağ olup olmaması, anne babanın eğitim durumu, kardeş sayısı ve doğum sırası gibi değişkenlere göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiştir.

Araştırma bulguları, literatür taraması ve ölçek uygulanması sonucunda elde edilen verilere dayanarak oluşturulmuştur.

3.2. Evren ve Örneklem

Örneklem, evreni temsil edecek şekilde tesadüfi küme örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Bu doğrultuda örnekleme, Türkiye İstanbul ili Üsküdar Üniversitesi’nde okuyan 18-25 yaş arası 150 üniversite öğrencisi oluşturmuştur.

Bu araştırmada kullanılan ölçekler gönüllülük esas alınmış olup rastgele yöntemle seçilmiş olan ve çalışmaya katılmayı kabul eden 18-25 yaş aralığında bulunan 150 kişiye uygulanmıştır. 18 yaş altı ve 25 yaş üstü öğrenciler ve üniversite öğrencisi olmayanlar bu araştırmaya dahil edilmemiştir. Hatalı doldurulan anketler araştırmaya dahil edilmemiştir.

Araştırma Alınma Kriterleri;

1. 18-25 yaş arası olmak,
2. Üniversite öğrencisi olmak.

Araştırmadan Dışlama Ölçütleri;

- 1. 18 yaş altı ve 25 yaş üstü olmak,*
- 2. Psikiyatrik veya nörolojik bir tanı almış olmak.*

3.3. Araştırmanın Etik İlkeleri

Araştırmaya başlamadan önce Üsküdar Üniversitesi Girişimsel Olmayan Etik Kurulundan etik kurul onayı alınmıştır. Ayrıca çalışma evrenini oluşturan öğrencilerin eğitim aldıkları kurum olan Üsküdar Üniversitesi'nden yazılı izin alınmıştır.

Araştırma kapsamındaki bireylerin haklarının korunması için önce bireylere araştırmanın yapılma amacı, süresi ve araştırma sonrasında yapılacak işlemler açıklanarak "Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu" nu imzalamaları istenmiştir.

Bireylerin istedikleri zaman araştırmadan çekilebilecekleri belirtilerek "Özerklik" ilkesi, kişisel bilgilerin araştırmacı ile paylaşıldıktan sonra gizli tutulacağı söylenerek "Gizlilik ve Gizliliğin Korunması" etik ilkesine uyulmasına özen gösterilmiştir.

3.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma Türkiye, İstanbul ili T.C. Üsküdar Üniversitesi'nde öğrenim gören 150 üniversite öğrencisi ile sınırlıdır.

3.5. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada kullanılan veri toplama araçları şöyledir:

- Kişisel Bilgi Formu*
- Anne-Baba Tutum Ölçeği*
- Erişkin Bağlanma Ölçeği*
- Sürekli Kaygı Envanteri*

3.5.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırma için oluşturulan kişisel bilgi formu katılımcıların yaş, cinsiyet ve gelir düzeyi gibi sosyo-demografik özellikleri hakkında bilgi edinmek için kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan kişisel bilgi formunu bir örneği Ek1'de sunulmuştur.

3.5.2. Anne-Baba Tutumları Ölçeği(ABTÖ)

Bu çalışmada bireylerin anne ve babalarını tutumlarını incelemek amacıyla, Kuzgun tarafından geliştirilen (1996) ve sonrasında Eldeleklioğlu(1972) tarafından revizyonu yapılan Anne-Baba Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Bu ölçek "hiç uygun değil", "pek uygun değil", "uygun" ve "biraz uygun" seçeneklerden oluşan 5 basamaklı likert tipli cevap anahtarıyla derecelendirilmektedir. "Demokratik", "otoriter", "ilgisiz" olarak tanımlanan Kuzgun(1996) tarafından geliştirilen bu alt boyutlara ek olarak Eldeleklioğlu(1972) "koruyucu", "istekli" ve "reddedici" alt boyutlarını eklemiştir. Toplam beş alt ölçek belirlenmiş ve demokratik 35, otoriter 29, koruyucu-istekli 12, reddedici 15, ilgisiz 18, olmak üzere bu alt ölçekleri betimleyen 119 madde yazılmıştır.

Anne- Baba Tutum ölçeğinin güvenirliği, ölçeği oluşturan alt ölçeklerin iç tutarlılık katsayıları (Cronbach Alpa) hesaplanarak belirlenmiştir (Kuzgun & Eldeleklioğlu, 2005).

3.5.3. Erişkin Bağlanma Biçimi Ölçeği(EBBÖ)

Türkçe'ye uyarlaması Sabuncuoğlu ve arkadaşları tarafından yapılmıştır (Sabuncuoğlu&Berkem,2006). Ölçek iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümü Hazan ve Shaver tarafından (1987) geliştirilen ölçekte her bir erişkinleri güvenli, kaygılı ve kaçınan olarak sınıflandırmaya yarayan maddeler bulunmaktadır. Ölçeğin Mikulincer(1993) tarafından geliştirilen ikinci bölümünde ise katılımcılardan 1-7 arasında puanlanması istenen 15 madde bulunmaktadır. Ölçeğin geçerlik güvenirlik çalışması Kesebir ve arkadaşları tarafından yapılmıştır (Kesebir ve ark., 2012).

3.5.4. Sürekli Kaygı Envanteri(Stai-2)

Sürekli Kaygı Ölçeği bireyin içinde bulunduğu durum ve koşullardan bağımsız olarak, kendini nasıl hissettiğini belirlemeyi amaçlar. Ölçek Spielberger ve arkadaşları tarafından 1970 de geliştirilmiştir. Öner ve Le Compte tarafından 1985 te Türk toplumuna uyarlaması yapılmış, sürekli kaygı düzeylerini 20 soru ile ayrı ayrı ölçen likert tipi bir ölçektir.

Yüksek puanlar yüksek kaygı seviyelerini, düşük puanlar ise düşük kaygı seviyelerini gösterir 1975 yılında Türkçe'ye çevrilerek geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılmış olan ölçek yirmi maddelik sürekli kaygı ölçeğinden oluşmaktadır (Spielberger ve ark, 1970).

3.6. İstatiksel Verilerin Analizi

Katılımcılardan elde edilen veriler araştırmacı tarafından kodlanmış ve SPSS 22.00 programına aktararak analiz edilmiştir. Oluşan verilerin normal dağılıp dağılmadığının tespit edilmesi için “*Normallik Testi*” gerçekleştirilmiş, punaların normal dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan bireylerin sosyodemografik özellikleri bakımından farklılık gösterip göstermediğini test etmek için normal dağılan verilerde “t-testi” ve “one-way Anova” testi kullanılmıştır. Bireylerin kaygı, bağlanma biçimleri ve anne-baba tutumları arasındaki korelasyonların incelenmesi için “Parametrik” testlerde kullanılan “Pearson” testi kullanılmıştır. Örnekleme oluşturan bireylerin Sosyodemografik özelliklerinin belirlenmesi için “*Frekans*” analizi yapılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Araştırmaya katılan bireylerin 70'i 1.çocuk, 47'si 2.çocuk, 23'ü 3.çocuk, 6'sı 4.çocuk, 3'ü 5.çocuk, 1'i 6.çocuktur. 49'unun 1 kardeşi, 49'unun 2 kardeşi, 34'ünün 3 kardeşi, 18'inin ise 3'ten fazla kardeşi vardır. 6'sı 19 yaşında, 28'i 20 yaşında, 30'u 21 yaşında, 28'i 22 yaşında, 30'u 23 yaşında, 26'sı ise 24 yaşındadır. 75 kişi kız, 75 kişi erkektir. 147'sinin annesi sağken, 3 kişinin annesi vefat etmiştir. 147'sinin babası sağken, 3 kişinin annesi vefat etmiştir. 1 kişinin annesi okuma-yazma bilmemekte, 47'sinin annesi ilköğretim mezunu, 66'sının annesi lise, 36 kişinin annesi ise üniversite mezunudur. 28 kişinin babası ilköğretim mezunu iken, 49 kişinin lise, 73 kişinin babası ise üniversite mezunudur. 131 kişinin anne-babası birlikte iken, 13 kişininki boşanmış, 6 kişinin ise duldur. 14 kişinin ekonomik durumu 1000 TL altı iken, 25 kişinin 1000-2000 TL, 56 kişinin 2000-4000 TL, 55 kişinin ise 4000 TL'den fazladır.

Tablo 1: Araştırmaya Katılan Bireylerin Çeşitli Değişkenlere İlişkin Dağılımı (n=150)

DEĞİŞKENLER		F	%
Kaçınıcı Çocuk	1	70	46,7
	2	47	31,3
	3	23	15,3
	4	6	4,0
	5	3	2,0
	6	1	,7
Kardeş Sayısı	1 Kardeşim Var	49	32,7
	2 Kardeşim Var	49	32,7
	3 Kardeşim Var	34	22,7
	3'ten Fazla Kardeşim Var	18	12,0
Doğum Yılı	1992	26	17,3
	1993	30	20,0
	1994	28	18,7
	1995	30	20,0

	1996	28	18,7
	1997	6	4,0
Cinsiyet	Kadın	75	50,0
	Erkek	75	50,0
Anne Hayatta Olma Durumu	Sağ	147	98,0
	Vefat Etti	3	2,0
Annenizin Eğitim Durumu	Okuma-Yazma Bilmiyor	1	,7
	İlköğretim	47	31,3
	Lise	66	44,0
	Üniversite	36	24,0
Babanızın Hayatta Olma Durumu	Sağ	147	98,0
	Vefat Etti	3	2,0
Babanızın Eğitim Durumu	İlköğretim	28	18,7
	Lise	49	32,7
	Üniversite	73	48,7
Anne-Baba Medeni Durumu	Birlikte	131	87,3
	Boşanmış	13	8,7
	Dul	6	4,0
Ekonomik Durum	1000 TL Altı	14	9,3
	1000-2000 TL	25	16,7
	2000-4000 TL	56	37,3
	4000 TL'den Fazla	55	36,7

Tablo 2: Bireylerin Stai Form TX – 2 Ölçeğinden Aldıkları Puanlar

	<i>F</i>	%
Anksiyete Yok (0-19)	-	-
Hafif Anksiyete (20-39)	4	2,7
Orta Anksiyete (40-59)	136	90,7
Ağır Anksiyete (60-79)	10	6,7
Panik ve Kriz (80 ve üzeri)	-	-

Elde edilen sonuçlara göre 4 kişi hafif düzeyde anksiyete yaşıyorken, 136 kişi orta derece anksiyete, 10 kişi ağır düzeyde anksiyete yaşamaktadır.

Tablo 3: Stai Form TX –2 Ölçeği ile Erişkin Bağlanma Biçimi Ölçeği Alt Boyutları ve Anne-Baba Tutum Ölçeği Alt Boyutları'ndan Alınan Puanlar Arasındaki İlişkinin Karşılaştırılması

		Stai Form TX –2	EBBÖ (Güvenli Bağlanma)	EBBÖ (Kaçınan Bağlanma)	EBBÖ (Kaygılı/İkircikli Bağlanma)	ABTÖ (Demokratik Tutum)	ABTÖ (Koruyucu-İstekçi Tutum)	ABTÖ (Otoriter Tutum)
Stai Form TX –2	r	1	-,238**	-,210*	,209*	-,197*	,426**	,370**
	p	-	,003	,010	,010	,016	,000	,000
EBBÖ (Güvenli Bağlanma)	r	-,238**	1	,431**	-,085	,353**	-,273**	-,398**
	p	,003	-	,000	,301	,000	,001	,000
EBBÖ (Kaçınan Bağlanma)	r	-,210*	,431**	1	-,529**	,443**	-,335**	-,451**
	p	,010	,000	-	,000	,000	,000	,000
EBBÖ (Kaygılı/İkircikli Bağlanma)	r	,209*	-,085	-,529**	1	-,358**	,401**	,389**
	p	,010	,301	,000	-	,000	,000	,000
ABTÖ (Demokratik Tutum)	r	-,197*	,353**	,443**	-,358**	1	-,535**	-,790**
	p	,016	,000	,000	,000	-	,000	,000
ABTÖ (Koruyucu-İstekçi Tutum)	r	,426**	-,273**	-,335**	,401**	-,535**	1	,788**
	p	,000	,001	,000	,000	,000	-	,000
ABTÖ (Otoriter Tutum)	r	,370**	-,398**	-,451**	,389**	-,790**	-,535**	1
	p	,000	,000	,000	,000	,000	,000	-

** . p<,05

“Stai Form TX –2 Ölçeği”, “Erişkin Bağlanma Biçimi Ölçeği Alt Boyutları” ve “Anne-Baba Tutum Ölçeği Alt Boyutları” arasındaki ilişkinin incelenmesi için yapılan Pearson testi sonucuna göre, “Stai Form TX –2 Ölçeği” ile EBBÖ (Güvenli Bağlanma), EBBÖ (Kaçınan Bağlanma) ve ABTÖ (Demokratik Tutum) arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. “Stai Form TX –2 Ölçeği” ile ABTÖ (Koruyucu-İstekçi Tutum) ve ABTÖ (Otoriter Tutum) arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

EBBÖ (Güvenli Bağlanma) ile EBBÖ (Kaçınan Bağlanma) ve ABTÖ (Demokratik Tutum) arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. EBBÖ (Güvenli Bağlanma) ile EBBÖ (Kaygılı/İkircikli Bağlanma) arasında anlamsız bir ilişki tespit edilmiştir. EBBÖ (Güvenli Bağlanma) ile ABTÖ (Koruyucu-İstekçi Tutum) arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki

tespit edilmiştir. EBBÖ (Güvenli Bağlanma) ile ABTÖ (Otoriter Tutum) arasında negatif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

EBBÖ (Kaçınan Bağlanma) ile EBBÖ (Kaygılı/İkircikli Bağlanma), ABTÖ (Koruyucu-İstekçi Tutum) ve ABTÖ (Otoriter Tutum) arasında negatif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. EBBÖ (Kaçınan Bağlanma) ile ABTÖ (Demokratik Tutum) arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

EBBÖ (Kaygılı/İkircikli Bağlanma) ile ABTÖ (Demokratik Tutum) arasında negatif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. EBBÖ (Kaygılı/İkircikli Bağlanma) ile ABTÖ (Koruyucu-İstekçi Tutum) ve ABTÖ (Otoriter Tutum) arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

ABTÖ (Demokratik Tutum) ile ABTÖ (Koruyucu-İstekçi Tutum) arasında negatif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. ABTÖ (Demokratik Tutum) ile ABTÖ (Otoriter Tutum) arasında negatif yönde yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

ABTÖ (Koruyucu-İstekçi Tutum) ile ABTÖ (Otoriter Tutum) arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Tablo 4: Bireylerin Kardeş Sayısı Değişkeni İle Ölçeklerin Toplam Puanlarının “One-Way Anova” Testi İle Karşılaştırılması

Ölçekler			N	\bar{X}	SS	F	p	Farklar (Anova)
Stai Form TX –2	Kardeş Sayısı	1 Kardeşim Var	49	48,86	5,68	,868	,459	
		2 Kardeşim Var	49	48,80	6,02			
		3 Kardeşim Var	34	50,41	6,72			
		3'ten Fazla Kardeşim Var	18	47,72	6,90			
	Toplam		150	49,05	6,18			
EBBÖ (Güvenli Bağlanma)	Kardeş Sayısı	1 Kardeşim Var	49	9,49	1,37	1,778	,154	
		2 Kardeşim Var	49	9,31	1,46			
		3 Kardeşim Var	34	9,71	1,66			
		3'ten Fazla Kardeşim Var	18	10,22	1,63			
	Toplam		150	9,57	1,51			
EBBÖ (Kaçınan Bağlanma)	Kardeş Sayısı	1 Kardeşim Var (2)	49	8,82	1,90	,128	,943	
		2 Kardeşim Var (3)	49	8,98	1,80			
		3 Kardeşim Var (4)	34	8,76	1,62			
		3'ten Fazla Kardeşim Var (5)	18	8,78	1,70			
	Toplam		150	8,85	1,77			
EBBÖ (Kaygılı/İkircikli Bağlanma)	Kardeş Sayısı	1 Kardeşim Var	49	8,63	1,92	1,552	,204	
		2 Kardeşim Var	49	8,88	1,64			
		3 Kardeşim Var	34	9,35	1,52			
		3'ten Fazla Kardeşim Var	18	9,33	1,46			
	Toplam		150	8,96	1,70			
ABTÖ (Demokratik Tutum)	Kardeş Sayısı	1 Kardeşim Var	49	53,37	11,84	1,547	,205	
		2 Kardeşim Var	49	53,80	10,24			
		3 Kardeşim Var	34	54,97	11,89			
		3'ten Fazla Kardeşim Var	18	47,89	14,34			
	Toplam		150	53,21	11,74			
ABTÖ (Koruyucu-İstekçi Tutum)	Kardeş Sayısı	1 Kardeşim Var	49	42,43	13,38	,727	,537	
		2 Kardeşim Var	49	41,67	11,07			
		3 Kardeşim Var	34	42,15	13,81			
		3'ten Fazla Kardeşim Var	18	46,67	12,17			
	Toplam		150	42,63	12,59			

Ölçekler			N	\bar{X}	SS	F	p	Farklar (Anova)
ABTÖ (Otoriter Tutum)	Kardeş Sayısı	1 Kardeşim Var	49	24,65	9,17	1,073	,362	
		2 Kardeşim Var	49	24,00	8,93			
		3 Kardeşim Var	34	25,26	10,45			
		3'ten Fazla Kardeşim Var	18	28,61	10,16			
	Toplam		150	25,05	9,52			

Bireylerin Stai Form TX -2 Ölçeği'nden aldıkları ortalama puanların kardeş sayısı değişkeni açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için yapılan One-Way Anova sonuçlarına göre, ortalamalar arasındaki fark **anlamlı değildir** $F_{(3-146)}=,868$; $p>,05$).

Bireylerin EBBÖ (Güvenli Bağlanma) Ölçeği'nden aldıkları ortalama puanların kardeş sayısı değişkeni açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için yapılan One-Way Anova sonuçlarına göre, ortalamalar arasındaki fark **anlamlı değildir** $F_{(3-146)}=1,778$; $p>,05$).

Bireylerin EBBÖ (Kaçınan Bağlanma) Ölçeği'nden aldıkları ortalama puanların kardeş sayısı değişkeni açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için yapılan One-Way Anova sonuçlarına göre, ortalamalar arasındaki fark **anlamlı değildir** $F_{(3-146)}=,128$; $p>,05$).

Bireylerin EBBÖ (Kaygılı/İkircikli Bağlanma) Ölçeği'nden aldıkları ortalama puanların kardeş sayısı değişkeni açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için yapılan One-Way Anova sonuçlarına göre, ortalamalar arasındaki fark **anlamlı değildir** $F_{(3-146)}=1,552$; $p>,05$).

Bireylerin ABTÖ (Demokratik Tutum) Ölçeği'nden aldıkları ortalama puanların kardeş sayısı değişkeni açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için yapılan One-Way Anova sonuçlarına göre, ortalamalar arasındaki fark **anlamlı değildir** $F_{(3-146)}=1,547$; $p>,05$).

Bireylerin ABTÖ (Koruyucu-İstekçi Tutum) Ölçeği'nden aldıkları ortalama puanların kardeş sayısı değişkeni açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için yapılan One-Way Anova sonuçlarına göre, ortalamalar arasındaki fark **anlamlı değildir** $F_{(3-146)}=,727; p>,05$).

Bireylerin ABTÖ (Otoriter Tutum) Ölçeği'nden aldıkları ortalama puanların kardeş sayısı değişkeni açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için yapılan One-Way Anova sonuçlarına göre, ortalamalar arasındaki fark **anlamlı değildir** $F_{(3-146)}=1,073; p>,05$).

Tablo 5: Bireylerin Doğum Sırası Değişkeni İle Anne-Baba Tutum Ölçeği Toplam Puanlarının "One-Way Anova" Testi İle Karşılaştırılması

Ölçekler			N	\bar{x}	SS	F	p	Farklar (Anova)
ABTÖ (Demokratik Tutum)	Doğum Sırası	1	70	52,76	11,91	2,441	,037	1,2,3,4 >5,6
		2	47	54,15	10,23			
		3	23	55,87	12,22			
		4	6	53,33	10,93			
		5	3	33,33	15,18			
		6	1	39,00	.			
	Toplam		150	53,21	11,74			
ABTÖ (Koruyucu-İstekçi Tutum)	Doğum Sırası	1	70	42,20	13,26	1,007	,416	
		2	47	41,81	11,73			
		3	23	42,83	12,68			
		4	6	45,17	9,64			
		5	3	58,00	13,75			
		6	1	45,00	.			
	Toplam		150	45,83	11,95			
ABTÖ (Otoriter Tutum)	Doğum Sırası	1	70	25,14	9,76	,424	,831	
		2	47	24,34	8,80			
		3	23	24,96	10,71			
		4	6	25,67	8,04			
		5	3	31,00	13,00			
		6	1	33,00	.			
	Toplam		150	27,35	10,06			

Bireylerin ABTÖ (Demokratik Tutum) Ölçeği'nden aldıkları ortalama puanların doğum sırası değişkeni açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için yapılan One-Way Anova sonuçlarına göre, ortalamalar arasındaki fark **anlamlıdır** $F_{(5-144)}=2,441$; $p<,05$). Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunun tespiti için yapılan Tukey testi sonuçlarına göre 1, 2, 3 ve 4.cü sıradaki bireylerin ölçekten aldıkları puan ortalamalarının, 5 ve 6. Sıradakilere göre anlamlı derecede yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Bireylerin ABTÖ (Koruyucu-İstekçi Tutum) Ölçeği'nden aldıkları ortalama puanların doğum sırası değişkeni açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için yapılan One-Way Anova sonuçlarına göre, ortalamalar arasındaki fark **anlamlı değildir** $F_{(5-144)}=1,007$; $p>,05$).

Bireylerin ABTÖ (Otoriter Tutum) Ölçeği'nden aldıkları ortalama puanların doğum sırası değişkeni açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için yapılan One-Way Anova sonuçlarına göre, ortalamalar arasındaki fark **anlamlı değildir** $F_{(5-144)}=,424$; $p>,05$).

Tablo 6: Bireylerin Cinsiyet Değişkeni İle Ölçeklerin Toplam Puanlarının “t-Testi” İle Karşılaştırılması

Ölçekler			N	\bar{x}	SS	t	p
Stai Form TX –2	Cinsiyet	Kadın	75	48,43	6,15	-1,244	,215
		Erkek	75	49,68	6,19		
	Toplam		150	49,05	6,18		
EBBÖ (Güvenli Bağlanma)	Cinsiyet	Kadın	75	9,81	1,48	2,018	,045
		Erkek	75	9,32	1,52		
	Toplam		150	9,57	1,51		
EBBÖ (Kaçınan Bağlanma)	Cinsiyet	Kadın	75	9,08	1,74	1,580	,116
		Erkek	75	8,63	1,78		
	Toplam		150	8,85	1,77		
EBBÖ (Kaygılı/İkircikli Bağlanma)	Cinsiyet	Kadın	75	8,97	1,67	,096	,924
		Erkek	75	8,95	1,75		
	Toplam		150	8,96	1,70		
ABTÖ (Demokratik Tutum)	Cinsiyet	Kadın	75	54,35	12,53	1,184	,238
		Erkek	75	52,08	10,87		
	Toplam		150	53,21	11,74		
ABTÖ (Koruyucu-İstekçi Tutum)	Cinsiyet	Kadın	75	42,07	13,35	-,543	,588
		Erkek	75	43,19	11,85		
	Toplam		150	42,63	12,59		
ABTÖ (Otoriter Tutum)	Cinsiyet	Kadın	75	24,55	10,14	-,650	,516
		Erkek	75	25,56	8,90		
	Toplam		150	25,05	9,52		

Bireylerin Stai Form TX –2 Ölçeği’nden aldıkları ortalama puanların cinsiyet değişkeni açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için yapılan t-testi sonuçlarına göre, ortalamalar arasındaki fark **anlamlı değildir** ($t_{(148)}=-1,244$; $p>,05$).

Bireylerin EBBÖ (Güvenli Bağlanma) Ölçeği’nden aldıkları ortalama puanların cinsiyet değişkeni açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin

tespiti için yapılan t-testi sonuçlarına göre, ortalamalar arasındaki fark **anlamlıdır** ($t_{(148)}=2,018;p<,05$). Erkeklerin ölçekten aldığı puan ortalamalarının, kadınların ortalamalarından anlamlı derecede daha yüksektir.

Bireylerin EBBÖ (Kaçıngan Bağlanma) Ölçeği'nden aldıkları ortalama puanların cinsiyet değişkeni açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için yapılan t-testi sonuçlarına göre, ortalamalar arasındaki fark **anlamlı değildir** ($t_{(148)}=1,580;p>,05$).

Bireylerin EBBÖ (Kaygılı/İkircikli Bağlanma) Ölçeği'nden aldıkları ortalama puanların cinsiyet değişkeni açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için yapılan t-testi sonuçlarına göre, ortalamalar arasındaki fark **anlamlı değildir** ($t_{(148)}=,096;p>,05$).

Bireylerin ABTÖ (Demokratik Tutum) Ölçeği'nden aldıkları ortalama puanların cinsiyet değişkeni açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için yapılan t-testi sonuçlarına göre, ortalamalar arasındaki fark **anlamlı değildir** ($t_{(148)}=1,184;p>,05$).

Bireylerin ABTÖ (Koruyucu-İstekçi Tutum) Ölçeği'nden aldıkları ortalama puanların cinsiyet değişkeni açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için yapılan t-testi sonuçlarına göre, ortalamalar arasındaki fark **anlamlı değildir** ($t_{(148)}=-,543;p>,05$).

Bireylerin ABTÖ (Otoriter Tutum) Ölçeği'nden aldıkları ortalama puanların cinsiyet değişkeni açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için yapılan t-testi sonuçlarına göre, ortalamalar arasındaki fark **anlamlı değildir** ($t_{(148)}=-,650;p>,05$).

Tablo 7: Bireylerin Yaş Değişkeni İle Stai Form TX –2 Ölçeği ile Erişkin Bağlanma Biçimi Ölçeği Alt Boyutları Toplam Puanlarının “One-Way Anova” Testi İle Karşılaştırılması

Ölçekler			N	\bar{x}	SS	F	p
Stai Form TX –2	Yaş	24	26	47,85	4,88	,968	,440
		23	30	49,60	7,83		
		22	28	50,32	5,77		
		21	30	49,57	4,84		
		20	28	48,64	6,76		
		19	6	45,33	7,94		
	Toplam		150	49,07	6,22		
EBBÖ (Güvenli Bağlanma)	Yaş	24	26	9,54	1,77	,804	,548
		23	30	9,50	1,46		
		22	28	9,54	1,32		
		21	30	9,33	1,58		
		20	28	9,64	1,42		
		19	6	10,67	1,51		
	Toplam		150	9,55	1,51		
EBBÖ (Kaçınan Bağlanma)	Yaş	24	26	9,15	1,99	1,359	,243
		23	30	8,43	1,72		
		22	28	8,75	1,78		
		21	30	8,87	1,63		
		20	28	8,86	1,78		
		19	6	10,33	1,21		
	Toplam		150	8,86	1,77		
EBBÖ (Kaygılı/İkircikli Bağlanma)	Yaş	24	26	8,38	1,81	1,352	,246
		23	30	9,47	1,85		
		22	28	9,00	1,59		
		21	30	8,87	1,80		
		20	28	9,11	1,52		
		19	6	8,33	1,03		
	Toplam		150	8,95	1,71		

Bireylerin Stai Form TX -2 Ölçeği'nden aldıkları ortalama puanların yaş değişkeni açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için yapılan One-Way Anova sonuçlarına göre, ortalamalar arasındaki fark **anlamlı değildir** $F_{(5-144)}=,968; p>,05$).

Bireylerin EBBÖ (Güvenli Bağlanma) Ölçeği'nden aldıkları ortalama puanların yaş değişkeni açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için yapılan One-Way Anova sonuçlarına göre, ortalamalar arasındaki fark **anlamlı değildir** $F_{(5-144)}=,804; p>,05$).

Bireylerin EBBÖ (Kaçınan Bağlanma) Ölçeği'nden aldıkları ortalama puanların yaş değişkeni açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için yapılan One-Way Anova sonuçlarına göre, ortalamalar arasındaki fark **anlamlı değildir** $F_{(5-144)}=1,359; p>,05$).

Bireylerin EBBÖ (Kaygılı/İkircikli Bağlanma) Ölçeği'nden aldıkları ortalama puanların yaş değişkeni açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için yapılan One-Way Anova sonuçlarına göre, ortalamalar arasındaki fark **anlamlı değildir** $F_{(5-144)}=1,352; p>,05$).

Tablo 8: Bireylerin Baba Eğitim Düzeyi Değişkeni İle Anne-Baba Tutum Ölçeği Toplam Puanlarının “One-Way Anova” Testi İle Karşılaştırılması

Ölçekler			N	\bar{x}	SS	F	p
ABTÖ (Demokratik Tutum)	Baba Eğitim Düzeyi	İlköğretim	28	51,14	13,41	2,904	,058
		Lise	49	56,47	10,71		
		Üniversite	73	51,82	11,43		
	Toplam		150	53,21	11,74		
ABTÖ (Koruyucu-İstekçi Tutum)	Baba Eğitim Düzeyi	İlköğretim	28	42,68	12,12	1,784	,172
		Lise	49	40,00	10,88		
		Üniversite	73	44,37	13,65		
	Toplam			42,63	12,59		
ABTÖ (Otoriter Tutum)	Baba Eğitim Düzeyi	İlköğretim	28	26,79	9,90	2,709	,070
		Lise	49	22,51	7,76		
		Üniversite	73	26,10	10,20		
	Toplam			25,05	9,52		

Bireylerin ABTÖ (Demokratik Tutum) Ölçeği'nden aldıkları ortalama puanların baba eğitim düzeyi değişkeni açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için yapılan One-Way Anova sonuçlarına göre, ortalamalar arasındaki fark **anlamlı değildir** $F_{(3-146)}=2,904; p>,05$).

Bireylerin ABTÖ (Koruyucu-İstekçi Tutum) Ölçeği'nden aldıkları ortalama puanların baba eğitim düzeyi değişkeni açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için yapılan One-Way Anova sonuçlarına göre, ortalamalar arasındaki fark **anlamlı değildir** $F_{(3-146)}=1,784; p>,05$).

Bireylerin ABTÖ (Otoriter Tutum) Ölçeği'nden aldıkları ortalama puanların baba eğitim düzeyi değişkeni açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin

tespiti için yapılan One-Way Anova sonuçlarına göre, ortalamalar arasındaki fark **anlamli değildir** $F_{(3-146)}=2,709$; $p>,05$).

Tablo 9: Bireylerin Anne Eğitim Düzeyi Değişkeni İle Anne-Baba Tutum Ölçeği Toplam Puanlarının “One-Way Anova” Testi İle Karşılaştırılması

Ölçekler			N	\bar{x}	SS	F	p
ABTÖ (Demokratik Tutum)	Anne Eğitim Düzeyi	Okuma- Yazma Bilmiyor	1	56,00	.	,389	,761
		İlköğretim	47	54,45	12,03		
		Lise	66	53,12	12,09		
		Üniversite	36	51,69	10,99		
	Toplam		150	53,21	11,74		
ABTÖ (Koruyucu-İstekçi Tutum)	Anne Eğitim Düzeyi	Okuma- Yazma Bilmiyor	1	51,00	.	,722	,540
		İlköğretim	47	40,57	11,76		
		Lise	66	43,58	12,17		
		Üniversite	36	43,33	14,44		
	Toplam			42,63	12,59		
ABTÖ (Otoriter Tutum)	Anne Eğitim Düzeyi	Okuma- Yazma Bilmiyor	1	33,00	.	,893	,446
		İlköğretim	47	23,43	8,48		
		Lise	66	25,95	10,42		
		Üniversite	36	25,31	9,11		
	Toplam			25,05	9,52		

Bireylerin ABTÖ (Demokratik Tutum) Ölçeği'nden aldıkları ortalama puanların anne eğitim düzeyi değişkeni açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için yapılan One-Way Anova sonuçlarına göre, ortalamalar arasındaki fark **anlamli değildir**. $F_{(3-146)}=,389$; $p>,05$).

Bireylerin ABTÖ (Koruyucu-İstekçi Tutum) Ölçeği'nden aldıkları ortalama puanların anne eğitim düzeyi değişkeni açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için yapılan One-Way Anova sonuçlarına göre, ortalamalar arasındaki fark **anlamlı değildir** $F_{(3-146)}=,722$; $p>,05$).

Bireylerin ABTÖ (Otoriter Tutum) Ölçeği'nden aldıkları ortalama puanların anne eğitim düzeyi değişkeni açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için yapılan One-Way Anova sonuçlarına göre, ortalamalar arasındaki fark **anlamlı değildir** $F_{(3-146)}=,893$; $p>,05$).

Tablo 10: Bireylerin Gelir Düzeyi Değişkeni İle Anne-Baba Tutum Ölçeği Toplam Puanlarının “One-Way Anova” Testi İle Karşılaştırılması

Ölçekler			N	\bar{x}	SS	F	p	Farklar (Anova)
Stai Form TX – 2	Gelir Düzeyi	1000 TL Altı	14	49,64	7,88	,061	,980	
		1000-2000 TL	25	48,76	6,77			
		2000-4000 TL	56	49,07	5,88			
		4000 TL'den Fazla	55	49,02	5,90			
	Toplam		150	49,05	6,18			

Bireylerin Stai Form TX –2 Ölçeği'nden aldıkları ortalama puanların gelir düzeyi değişkeni açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için yapılan One-Way Anova sonuçlarına göre, ortalamalar arasındaki fark **anlamlı değildir** $F_{(3-146)}=,061$; $p>,05$).

Tablo 11: Bireylerin Anne Hayatta Olma Durumu Değişkeni İle Stai Form TX – 2 ve Erişkin Bağlanma Biçimi Alt Boyutu Toplam Puanlarının “t-Testi” İle Karşılaştırılması

Ölçekler			N	\bar{x}	SS	t	p
Stai Form TX –2	Annenizin Hayatta Olma Durumu	Sağ	147	49,11	6,23	,591	,443
		Vefat Etti	3	46,33	1,15		
	Toplam			49,05	6,18		
EBBÖ (Güvenli Bağlanma)	Annenizin Hayatta Olma Durumu	Sağ	147	9,61	1,48	4,959	,027
		Vefat Etti	3	7,67	2,08		
	Toplam			9,57	1,51		
EBBÖ (Kaçınan Bağlanma)	Annenizin Hayatta Olma Durumu	Sağ	147	8,86	1,78	,264	,608
		Vefat Etti	3	8,33	1,15		
	Toplam			8,85	1,77		
EBBÖ (Kaygılı/İkircikli Bağlanma)	Annenizin Hayatta Olma Durumu	Sağ	147	8,99	1,70	1,776	,185
		Vefat Etti	3	7,67	1,15		
	Toplam			8,96	1,70		

Bireylerin Stai Form TX –2 Ölçeği’nden aldıkları ortalama puanların anne hayatta olma durumu değişkeni açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için yapılan t-testi sonuçlarına göre, ortalamalar arasındaki fark **anlamlı değildir** ($t_{(148)}=,591;p>,05$).

Bireylerin EBBÖ (Güvenli Bağlanma) Ölçeği’nden aldıkları ortalama puanların anne hayatta olma durumu değişkeni açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için yapılan t-testi sonuçlarına göre, ortalamalar arasındaki fark **anlamlıdır** ($t_{(148)}=4,959 ;p<,05$). Annesi sağ olan bireylerin ölçekten aldıkları puan ortalamaları, annesi vefat edenlere göre anlamlı derecede yüksektir.

Bireylerin EBBÖ (Kaçınan Bağlanma) Ölçeği'nden aldıkları ortalama puanların anne sağlık durumu değişkeni açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için yapılan t-testi sonuçlarına göre, ortalamalar arasındaki fark **anlamlı değildir** ($t_{(148)}=,264;p>,05$).

Bireylerin EBBÖ (Kaygılı/İkircikli Bağlanma) Ölçeği'nden aldıkları ortalama puanların anne sağlık durumu değişkeni açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için yapılan t-testi sonuçlarına göre, ortalamalar arasındaki fark **anlamlı değildir** ($t_{(148)}=1,776;p>,05$).

Tablo 12: Bireylerin Baba Hayatta Olma Durumu Değişkeni İle Stai Form TX -2 ve Erişkin Bağlanma Biçimi Alt Boyutu Toplam Puanlarının “t-Testi” İle Karşılaştırılması

Ölçekler			N	\bar{x}	SS	t	p
Stai Form TX -2	Babanızın Hayatta Olma Durumu	Sağ	147	49,09	6,21	,236	,628
		Vefat Etti	3	47,33	5,13		
	Toplam			49,05	6,18		
EBBÖ (Güvenli Bağlanma)	Babanızın Hayatta Olma Durumu	Sağ	147	9,56	1,51	,013	,908
		Vefat Etti	3	9,67	2,08		
	Toplam			9,57	1,51		
EBBÖ (Kaçınan Bağlanma)	Babanızın Hayatta Olma Durumu	Sağ	147	8,86	1,78	,034	,854
		Vefat Etti	3	8,67	1,53		
	Toplam			8,85	1,77		
EBBÖ (Kaygılı/İkircikli Bağlanma)	Babanızın Hayatta Olma Durumu	Sağ	147	8,95	1,71	,146	,703
		Vefat Etti	3	9,33	1,15		
	Toplam			8,96	1,70		

Bireylerin Stai Form TX -2 Ölçeği'nden aldıkları ortalama puanların baba hayatta olma durumu değişkeni açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için yapılan t-testi sonuçlarına göre, ortalamalar arasındaki fark **anlamlı değildir** ($t_{(148)}=,236;p>,05$).

Bireylerin EBBÖ (Güvenli Bağlanma) Ölçeği'nden aldıkları ortalama puanların baba hayatta olma durumu değişkeni açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için yapılan t-testi sonuçlarına göre, ortalamalar arasındaki fark **anlamlı değildir** ($t_{(148)}=-,013;p>,05$).

Bireylerin EBBÖ (Kaçınan Bağlanma) Ölçeği'nden aldıkları ortalama puanların baba hayatta olma durumu değişkeni açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için yapılan t-testi sonuçlarına göre, ortalamalar arasındaki fark **anlamlı değildir** ($t_{(148)}=-,034;p>,05$).

Bireylerin EBBÖ (Kaygılı/İkircikli Bağlanma) Ölçeği'nden aldıkları ortalama puanların baba hayatta olma durumu değişkeni açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için yapılan t-testi sonuçlarına göre, ortalamalar arasındaki fark **anlamlı değildir** ($t_{(148)}=-,146;p>,05$).

ARAŞTIRMADA KULLANILAN VERİ ANALİZİ TEKNİKLERİ

Katılımcılardan elde edilen veriler araştırmacı tarafından kodlanmış ve SPSS 22.00 programına aktararak analiz edilmiştir. Oluşan verilerin normal dağılıp dağılmadığının tespit edilmesi için “*Normallik Testi*” gerçekleştirilmiş, puanların normal dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan bireylerin sosyodemografik özellikleri bakımından farklılık gösterip göstermediğini test etmek için normal dağılan verilerde “t-testi” ve “one-way Anova” testi kullanılmıştır. Bireylerin kaygı, bağlanma biçimleri ve anne-baba tutumları arasındaki korelasyonların incelenmesi için “Parametrik” testlerde kullanılan “Pearson” testi kullanılmıştır. Örnekleme oluşturan bireylerin Sosyodemografik özelliklerinin belirlenmesi için “*Frekans*” analizi yapılmıştır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA

Bu çalışmada 18-25 yaş aralığındaki üniversite öğrencilerinin anne-babalarının tutumlarının, öğrencilerin bağlanma tipleri ve kaygı düzeyleri ile ilişkisinin araştırılması amaçlanmıştır.

Bu amaçla 75'i kız, 75'i erkek olmak üzere toplam 150 kişilik örneklem grubuna (üniversite öğrencileri) kişisel bilgi formu, anne-baba tutumları ölçeği, sürekli kaygı envanteri ve erişkin bağlanma biçimi ölçeği uygulanmış, elde edilen veriler analiz edilmiştir. Çalışmanın bu bölümünde; araştırmanın temel amacına ulaşma doğrultusunda yapılan analizlerden elde edilen bulgular, ilgili literatür çerçevesinde tartışılmaktadır.

Araştırmanın sonuçlarına göre, anne-baba tutumlarının kaygı düzeyi ve bağlanma tipleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ancak kaygı düzeyi ile güvenli bağlanma, kaçınan bağlanma ile demokratik tutum arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Ayrıca kaygı düzeyi ile koruyucu-istekçi tutum arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Güvenli bağlanma ile koruyucu-istekçi tutum arasında negatif yönde düşük düzeyde bir ilişki tespit edilmiştir. Koruyucu-istekçi tutum azalrsa kişinin çevresine olan güveni artacaktır aksi taktirde çevresindeki insanların onun adına kararlar vermesi gerektiğini düşünmektedir.

Güvenli bağlanma stili ile kaygı düzeyi arasında negatif yönde düşük düzeyde bir ilişki saptamıştır. Bireyin çevresi ile ilgili yorumları ve düşünceleri bağlanma stili ile ilişkilidir ve güvenli bağlanma durumu ne kadar artarsa kaygı o kadar azalacaktır. Sümer ve Cozzarelli (2004) ise, sorumlu, duyarlı ve demokratik ebeveyn tutumunun bireyin kendisinin sevebilir, diğerlerinin de güvenilir ve ılımlı olduklarına ilişkin pozitif zihinsel modeller geliştirmesini sağladığını göstermişlerdir.

Demokratik tutum ile güvenli bağlanma arasında orta düzeyde pozitif yönde bir anlamlılık tespit edilmiştir.

Otoriter anne-baba tutumu ile kaygı düzeyi arasında pozitif yönde orta düzeyde bir anlamlılık tespit edilmiştir. Bu bulguya göre otoriter ailelerin çocukları üzerindeki eleştirici ve denetleyici tutumlarının çocukları üzerinde gereğinden fazla sorumluluk ve kaygı yarattığını düşünebiliriz.

Araştırmanın istatistiksel bulgularına göre, katılımcıların kardeşler arasındaki doğum sırası ve anne-baba tutumları ile ilişkinin incelenmesinde “demokratik tutum” ile doğum sırası arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü çocukların ölçekten aldıkları puan ortalamalarının, beşinci ve altıncı sıradakilere göre anlamlı derecede yüksek olduğu tespit edilmiştir. Nye ve arkadaşlarının (1970) çalışmasında da benzer şekilde aile üyelerinin sayısı arttıkça, ana-baba ve çocuk arasındaki ilişki kalitesinin düştüğü tespit edilmiştir. Haktanır ve Baran (1998) doğum sırası ve kardeş sayısının otoriter ve ilgisiz anne baba tutumlarında farklılık oluşturduğundan bahsetmiştir. Özyürek ve Şahin (2005) da çalışmalarında göre anne ve baba tutumlarının çocuğun doğum sırası ve kardeş sayısı ile ilişkili olduğunu bulmuşlardır. Ebeveynlerin beşinci ve altıncı çocuktaki tutumlarının önceki çocuklarına olan tutumlarından farklı olmasının sebebi, ebeveynlerin çocuk yetiştirme heveslerinin birkaç kez giderilmiş olması veya yaşlarının ilerlemesi olabilir. Ebeveynlerin yaşı arttıkça, çocuklarına daha az ilgi ve bakım gösterdiği literatürdeki diğer çalışmalarda da görülmektedir. Bu bulguların aksine, Kaya (2010), ebeveynlerin yaşlarının artmasıyla beraber çocuklarına daha hoşgörülü bir tutum sergilediklerini ileri sürmüştür.

Araştırmanın istatistiksel bulgularına göre, kardeş sayısı ile bağlanma tipi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Biçkur (2015)’a göre kardeş sayısı arttıkça bireylerin benlik saygısında azalma ve annenin ilgisinde azalma görülmektedir. Literatüre baktığımızda da kardeş sayısının artışıyla bireylerin gelişiminin olumsuz etkilendiği görülmektedir. Bobbitt –Zeher ve Downey(2013) araştırmalarında, kardeş sayısının artmasının sosyal beceriyi olumsuz yönde etkilediği yönde bulgular elde etmiştir. Ailenin çocuk sayısı ile doğru orantılı olarak ebeveynlerden beklenen ilgi talebi de artmaktadır. Bununla birlikte ebeveynlerin, tüm çocuklarının kendilerinden

beklediği ilgiyi sağlaması da her zaman mümkün olmamaktadır. Anne ve babasından talep ettiği ilgiyi yeterince göremeyen çocuk, diğer kardeşlerinden daha az sevildiğini, kendisine değer verilmediğini hissederek kardeşlerine karşı kıskançlık duyguları geliştirebilmektedir. Aileler ne kadar orantılı bir dağılım yapmaya gayret gösterebilirler de günün sonunda tüm çocukların talebinin, çocukların beklediği düzeyde karşılanması imkansızdır. Bu durum çocuğun gelişimini olumsuz olarak etkilemekte ve kendine güvensiz bireyler oluşmasına neden olmaktadır.

Araştırmanın istatistiksel bulgularına göre, anne-baba tutumları ve cinsiyet değişkeni arasındaki ilişki incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Araştırmamızda elde ettiğimiz verinin aksine, Smetana'nın 1981 tarihli çalışmasının verilerine göre ebeveynlerin erkek çocuklarına daha baskıcı tutum uyguladıklarını söylemektedir. (Smetana, 1981). Cinsiyet ayrımının daha fazla gözlemlendiği toplumlarda anne ve babanın çocuğa olan tutumu da değişim göstermektedir. Burt (1988); kızların erkeklere göre anne ve baba tutumlarından daha fazla etkilendiği sonucuna ulaşmıştır. Öte yandan kız çocuklarına söz hakkı tanınması, içerisinde buldukları toplumun yaşayış şekilleri, kadının toplumdaki yeri ve kültürel farklılıklarla bağlı olarak değişiklik göstermektedir. Türk toplumunda, ataerkil yapıdan gelen bir özellik olarak erkek çocuklar küçük yaşta hayatı keşfetmeye, dışarıda oyunlar oynamaya ve gelecekteki aile reisi rolü için başarılı olması için yönlendirilirken, kız çocuklarına anaç roller yüklenerek küçük bir anne modeli oluşturulmaktadır. Bu modelde kız çocuğu anneyi örnek alarak kendi başına evde işler yapmaya çalışmakta, tıpkı anne gibi aile bireyleri için evi çekip çevirmekte ve aile içerisindeki olaylara yoğunlaşmaktadır (Sertelin, 2003). Bu durum sebebi ile anaç roldeki kız çocuğu anne-babayla daha etkin bir iletişim kurabilmekte ve güçlü bağlar oluşturabilmektedir. Farklı kültürlerde cinsiyet ve anne baba tutumları farklılaşmaktadır. Örneğin; İsveç kültüründe cinsiyet ayrımı pek gözlenmemektedir. Eşitlikçi aile politikaları vardır. İsveç kültüründe cinsiyet eşitliğine önem verilmektedir (Salari, Wells ve Sarkadi, 2014). Cinsiyet ve ebeveyn tutumlarının incelendiği bir başka araştırmada ise, Mısırlı annelerin eğitim düzeyine göre erkek çocuklarına yaklaşımının farklılaştığını, eğitim düzeyi düştükçe erkek çocuklarına daha sert ve cezalandırıcı davranıldığını görmekteyiz (Von Der Lippe, 1999). Araştırmamızın sonuçlarına baktığımızda cinsiyet ve anne-baba tutumları arasında bir ilişki bulunamamasının sebebinin toplumumuzun çok çeşitli kültürler barındırması,

örneklem grubunun az kişiden ve aynı sosyodemografik özelliklere sahip olması sebebiyle olduğunu söyleyebiliriz.

Sürekli kaygı ölçeği ve cinsiyet değişkeni arasındaki ilişki incelendiğinde anlamlı bir fark bulunamamıştır. Çakmak ve Hevadanlı (2005) yaptığı araştırmada üniversite öğrencilerinin cinsiyetlerine göre kaygı düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşmıştır. Araştırma sonucunda, kız öğrencilerin kaygı düzeylerinin erkek öğrencilerin kaygı düzeylerinden yüksek olduğu görülmüştür. Biz de çalışmamızda kız öğrencilerin kaygı düzeyinin erkeklere oranla daha fazla olmasını beklerdik. Bu sonucu elde edemeyişimizin farklı sebepleri olabilir. Ölçeklerin uzunluğundan dolayı, uygulanırken özensiz doldurulması bunun sebeplerinden biri olabilir. Fakat yine toplumumuzda erkeklere yüklenen maddi sorumluklara göre bir değerlendirme yaparsak. Gelecek planları, beklentiler ve toplumun bu yöndeki önyargıları erkekler için kaygı durumu yaratabilir. Sosyokültürel, ekonomik ve geleneksel yapı bu değişkeni etkileyebilir. Bu sebeple araştırmamızda anlamlı bir ilişki bulunamamış olabiliriz.

Cinsiyet ve bağlanma stilleri arasındaki ilişki incelendiğinde, güvenli bağlanma stili ile cinsiyet arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Erkeklerin ölçekten aldığı puan ortalamaları, kızların ortalamalarından anlamlı derecede daha yüksektir. Erözerkan (2004)'ın çalışmasında, çalışmamıza benzer olarak güvenli bağlanma ile cinsiyet arasında anlamlı bir fark olduğu, erkeklerin puanlarının kızlarınkinden yüksek olduğu tespit edilmiştir. Toplumumuza bakıldığında kız çocuklarına öğretilen korku, temkinli olmaları gerektiği konusundaki uyarılar ve çaresizlik duygusu, buna karşılık erkeklere verilen cesaret ve güven elbette ki araştırmamızın sonucunda elde edilen bulgunun açıklaması niteliğindedir. Geçmişten günümüze ataerkil bir yapıya sahip olan Türk toplumunda, günlük yaşamda kadın ve erkek ayrımı eskisi kadar olmasa da bu durum kültürden kültüre farklılık göstermektedir. Batı kesimlerde kadınlar eğitilmiş, bağımsız ve kendi ayakları üzerinde durabilen düzenler kurarken doğuda tam aksi bir tablo sergilenabilmektedir. Onur (2006)'nın üniversite öğrencileri ile yaptığı bir çalışmada güvenli bağlanma stili puanlarının erkeklerde daha yüksek bulunmuşken, korkulu, kayıtsız ve saplantılı bağlanma puanlarının kız öğrencilerde daha yüksek olduğu saptanmıştır. Araştırmamıza zıt bir çalışma sonucuna sahip olan, Koskina ve Giovazolias'ın

çalışmasına göre; erkeklerde, kadınlara oranla daha fazla güvensiz bağlanma stili görülmektedir (Koskina ve Giovazolias, 2010) Yapılan yerli ve yabancı araştırmaları karşılaştırdığımızda çocuğun yetiştiği aile yapısı ve kültürün bağlanma stilleriyle ilgisi olduğunu görmekteyiz.

Anne-baba tutumları ile annenin eğitim düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Araştırmamız ile benzer sonuçlara ulaşan Biçkur (2015) ‘un araştırmasına göre de ebeveyn tutumunun anne eğitim düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir ve araştırmamızın sonuçlarını destekler niteliktedir. Araştırmamızın hipotezlerini oluştururken anlamlı bir ilişki tespit edeceğimizi bekliyorduk. Sonucun beklentimiz doğrultusunda olmamasının birçok nedeni olabilir. Annesi okuma yazma bilmeyenlerin sayısı 1, ilköğretim mezunu olanların 47, üniversite mezunu olanların sayısı 36’dır. Eğitimin annenin çocuğa karşı olan tutumunu daha net yansıtmayı için birbirlerine yakın sayıda ve daha çok sayıda kişi ile çalışma yapılabilir. Özellikle örneklemin birbirine çok yakın sosyokültürel ve sosyoekonomik gruptan seçilmesi, ulaşılan bu sonucun en büyük etkenlerinden biri olabilir.

Annenin hayatta olma durumu ile bağlanma stilleri arasındaki ilişki incelendiğinde, annesi hayatta olan bireylerle annesi vefat etmiş bireyler arasında güvenli bağlanma stili puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Annesi sağ olan bireylerin ölçekten aldıkları puan ortalamaları, annesi vefat edenlere göre anlamlı derecede yüksektir. Literatürdeki bazı araştırmalara bakıldığında, annelerin bağlanma stiline sonraki kuşaklara nesiller boyunca aktarıldığı ortaya konulmuştur, bu bilgi de bize annenin sahip olduğu bağlanma stiline çocuğu ile olan ilişkisine ve çocuğun geliştireceği bağlanma stiline etkisi olacağını göstermektedir. Sipahioğlu (2002), çalışmasında anne ile geçirilen verimli zamanın kişinin bireysel gelişimine olumlu etkisinden bahsetmiştir. Türktan ve Savran (2010) araştırmalarında, anne tutumunun anneye bağlanmada oldukça etkili olduğunu, aynı zamanda da anne tutumunun babaya bağlanmada da etkisinin olduğunu ifade etmiştir. Bu araştırmadan yola çıkarak annenin bireyin gelişiminde etkisi olduğunu hatta aile bireylerinin daha sağlıklı ilişkiler oluşturmasında annenin rolünün önemini babaya göre ön planda olduğunu söyleyebiliriz.

Araştırma bulgularına göre, anne ve babanın hayatta olma durumu durumu ile sürekli kaygı düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Fakat bu ailede yaşanan kayıpların bireyi olumsuz yönde etkilemediği anlamına gelmemektedir. Aile ortamının ve ortamın niteliğinin çocuğun gelişimi için büyük öneme sahip olduğu yapılan araştırmalardan da bilinmektedir. Mahler (1975), insan yaşamının özellikle ilk yıllarında annenin varlığının, desteğinin ve bakımının bebek için ne denli önemli olduğuna değinmiştir. Aile içi iletişim ve ailenin tutumu bireyin korkuları ve kaygıları açısından büyük önem taşır. Evraire ve Dozois (2014) araştırmalarında, kaygılı bağlanma tipine sahip kişilerde rastlanan yakın ilişkilerinde terk edilme ve reddedilme kaygısının, aşırı onay arama ve depresif belirtiler ile etkisi olduğundan bahsetmişlerdir. Kaygının temelinde de tehdit edici bir dış dünya algısının rolü büyüktür. Bireyi tehdit eden olgular kapsamında çocukluk dönemi ilişkilerinin rolü olabilir ve erken yaşlarda gelişen bağlanma ilişkilerinin niteliği çocuğun dış dünya hakkındaki fikirleri ve algısı açısından oldukça önemlidir.

ALTINCI BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın sonucuna göre anne- baba tutumunun kaygı düzeyi ve bağlanma tipi ile anlamlı bir ilişkisi olmadığı görülmektedir.

Elde edilen verilere göre,

- Bireylerin anne baba tutumu ile kaygı düzeyi ve bağlanma tipi arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Ancak diğerlerinden farklı olarak, EBBÖ (Güvenli Bağlanma) ile EBBÖ (Kaygılı/İkircikli Bağlanma) arasında anlamsız bir ilişki tespit edilmiştir. Sonuç beklenildiği gibi çıkmıştır.
- Bireylerin doğum sırası ile anne baba tutumları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır. Ancak demokratik anne baba tutumunun doğum sırası ile ilişkisi olduğu sonucuna varılmıştır. Özellikle 5. Ve 6. Çocuklara gösterilen demokratik tutumun daha az olduğu görülmüştür.
- Cinsiyet ile bağlanma tipleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır. Ancak, güvenli bağlanma stili ile cinsiyet arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Erkeklerin ölçekten aldığı puan ortalamalarının, kadınların ortalamalarından anlamlı derecede daha yüksektir.
- Anne ve babanın hayatta olma durumu ile bireyin bağlanma tipi arasında anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır. Buna karşın, hayatta olma durumu ile bireyin güvenli bağlanma tipi arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Annesi sağ olan bireylerin ölçekten aldıkları puan ortalamaları, annesi vefat edenlere göre anlamlı derecede yüksektir.

Sınırlılıklar ve Öneriler:

Çalışmamızın örneklem sayısının az olması ölçeklerin değerlendirilmesinde önemli bir sınırlılıktır. Buna ek olarak örneklem grubunun farklı illerden ve farklı üniversitelerden seçilmesi de araştırmamızın sonucunu büyük ölçüde etkileyen önemli bir sınırlılıktır.

18-25 yaş arasındaki üniversite öğrencileriyle arasında yapılan bu araştırmada , bireylerin kaygı düzeylerinin ve bağlanma tiplerinin, anne-baba tutumu ile ilişkisi incelenmiştir. Araştırmamızda, anne baba tutumlarındaki farklılıkların sürekli kaygı ve bağlanma biçimlerini kadar etkilediği detaylıca araştırılmıştır. Yapılan literatür tarama çalışmalarında bağlanma tipleri ve kaygı düzeylerinin anne-baba tutumu ile ilgisini içeren sınırlı sayıda çalışma olduğu görülmüştür.

Genel olarak araştırmadan elde edilen bulguların beklenmedik yönde ve daha önce yapılan çalışmalarla tutarlılık gösterdiği söylenebilir. Araştırma sonucunda çıkan farklılıklar ve beklenmedik bulgular araştırmalardaki yöntem farklılıklarından, katılımcı sayısından ve katılımcıların benzer sosyoekonomik ve sosyokültürel çevreye ait olması sebebiyle olabilir. Ayrıca gelir düzeyinin ortalamanın üzerinde olması, üniversite öğrencilerine uygulandığı için farklı etkenlerden dolayı ölçeklerin dikkatsizce cevaplanması, araştırmanın tek bir bölgede yapılmış olması gibi etkenler araştırmayı etkileyen önemli etkenlerdir. Yeni bir araştırmada dikkate alınarak özellikle bu konuyu ele alan daha detaylı çalışmalar yapılması faydalı olacaktır.

- Yetişkinliğe adım atmakta olan üniversite öğrencilerinde sosyal kaygının kabul edilebilir düzeylerde gözlenmesi ve bağlanma stillerinin sağlıklı olması için, kendilerini ifade edebildikleri, kararlarına saygı gösterildiği bir aile ortamında yetişmeleri gerekmektedir. Bireyin sağlıklı gelişimi için olumlu desteğini hissettiren demokratik anne baba tutumları bu gelişimin temelidir. Bu sebeple anne baba eğitimleri düzenlenerek demokratik anne baba tutumlarının yaygınlaşması sağlanabilir.
- Cinsiyet farklılıklarını daha net ortaya koyması açısından gelecekte yapılacak çalışmalarda farklı kültürleri karşılaştırmanın faydalı olacağı düşünülmektedir.

- Araştırma bulgularını ülkemiz için genelleyebilmek amacıyla farklı örneklem gruplarında bu değişkenlere ilişkin yeni araştırmalar yapılabilir ve bu araştırmalardan elde edilen bulgular doğrultusunda sonraki çalışmalara farklı değişkenler eklenebilir ve daha kapsamlı aynı zamanda daha ayırıcı sonuçlara ulaşılabilir.
- Araştırma sonuçlarını etkileme ihtimali yüksek olan sosyoekonomik düzey değişkeninin etkisini en aza indirmek için daha geniş çalışma grubu ile yeni çalışmalar dizayn edilebilir.
- Bu araştırma İstanbul ili Üsküdar ilçesinde gerçekleştirilmiştir. Türkiye'nin farklı bölgelerinde benzer çalışmalar dizayn edilebilir, sonuçları bu araştırma ile karşılaştırılabilir ve literatür için önemli katkılar sağlanabilir.
- Veri toplama aşamasında, Katılımcıların ölçekleri doldururken sabırsız davrandıkları, fazla dikkatli doldurmadıkları ve sıkıldıkları gözlenmiştir. Bu duruma kişisel bilgi formu ve üç farklı ölçeğin tek seferde uygulanması, ölçeklerin çok sayıda item içermesi ve ölçeği doldurmanın zaman alması neden olmuş olabilir. Buna bağlı olarak veri kalitesinin azalmış olması mümkündür Bu çalışma ardından oluşturulacak çalışmalarda veri kalitesine etkileyen bu sorunlara dikkat edilmeli ve gerekli önlemler alınmalıdır.

KAYNAKÇA

Ainsworth, M.S., 1982, "Attachment:Retrospect and prospect", The Place of attachment in human behavior, pp 3-30, Basic Books, New York.

Ainsworth, M. S., 1989, "Attachments beyond infancy", American psychologist, 44(4), 709.

Akdağ, T. S., 2011, " Ergenlerin bağlanma stilleri ile ebeveynlerinin bağlanma stilleri arasındaki ilişki", Uzmanlık Tezi, Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Ve Ergen Ruh Sağlığı Ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Antalya.

Alden, L.E.; Taylor C.T., 2004, " Interpersonal processes in social phobia", Clinical Psychology Review. 24, 857-882.

Alisinanoğlu, F. ,Ulutaş, İ., 2003, "Çocukların Kaygı Düzeyleri İle Annelerinin Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi", Eğitim ve Bilim 2003, Cilt 28, Sayı 128 (65-71).

Ay, R., 2015, "Lise Öğrencilerinin Anne-Baba Tutumlarının Öğrencilerin Sosyal Problem Çözme Becerilerine ve Depresyon Düzeylerine Etkisinin İncelenmesi", Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Baker, C. N., and Hoerger. M., 2012, "Parental child-rearing strategies influence self-regulation, socio-emotional adjustment, and psychopathology in early adulthood: Evidence from a retrospective cohort study." Personality and individual differences 52.7,800-805.

Bandura, A, 1977, "Social Learning Theory", New York: General Learning Press.

Bartholomew K, Horowitz LM., 1991, "Attachment styles among young adults: a test of a four-category model"Journal Personality and Social Psychology; 61: 226-44.

Baumrind, D., 1966, "Effects of authoritative parental control on child behavior", 37(4), 887-907.

Baumrind, D., 1971, "Harmonious parents and their preschool children.Developmental Psychology", 4(1), 99-102.

Beck,A.T., 1976, "Cognitive Therapy and the Emotional Disorders", International University Press, New York.

Beck, A.T. and Emery, G., 1985, " Anxiety Disorders and Phobias: A Cognitive Perspective". Basic Books, New York.

Biçkur, B., 2015, "Üniversite Sınavına Girecek Öğrencilerin Sınav Kaygısı, Benlik Saygısı Ve Anne-Baba Tutumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi", Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji Anabilim Dalı , Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

- Downey, D. B. & Bobbitt-Zeher, D., 2013, "Number Of Siblings And Friendship Nominations Among Adolescents", *Journal of Family Issues*, 34(9). 1175-1193.
- Bowlby, J., 1969, "Attachment and loss: Vol. 1. Attachment, Basic Books, New York.
- Bowlby, J., 1973, "Attachment and Loss: Vol. 2. Separation, Basic Books, New York.
- Bowlby, J., 1982, "Attachment and Loss: Vol. 1. Attachment", Basic Books, New York.
- Bowlby, J., 1988, "Developmental psychiatry comes of age", *American Journal of Psychiatry*, 145 (1), 1-10.
- Budak, S. , 2005, "Psikoloji sözlüğü", Bilim ve Sanat Yayınları.
- Burger, J. M., Kişilik, (Çev.: İ.D.E. Sarıoğlu) Kaknüs: Psikoloji Yayınları, 2006.
- Burt, C., Cohen, L., & Bjork, J., 1988, "Perceived Family Environment As A Moderator Of Young Adolescents'life stress adjustment, *American journal of community psychology*, 16:1, 01-120.
- Colin, V. L., 1996, "Human Attachment", McGraw-Hill, New York.
- Cüceloğlu, D., 1993, "Yeniden İnsan İnsana", Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Cüceloğlu, D., 2006, "İnsan ve Davranışı", Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Çağdaş, A., 2002, "Anne-Baba-Çocuk İletişimi", Nobel Yayınları, Ankara.
- Çakıcı, S., 2006, "Alt ve Üst Sosyoekonomik Düzeydeki Ailelerin Aile İşlevleri , Anne-Çocuk İlişkileri ve Aile İşlevlerinin Anne-Çocuk İlişkilerine Göre Etkisinin İncelenmesi", Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çakmak Ö. & Hevedanlı M., 2005, "Eğitim ve Fen Edebiyat Fakülteleri Biyoloji Bölümü öğrencilerinin Kaygı Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi", *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, www.e-sosder.com, c:4, s:14, s:115-127, Güz.
- Çapulcuoğlu, U., & Gündüz, B., 2012, "Öğrenci Tükenmişliğini Yordamada Stresle Başaçıkma, Sınav Kaygısı, Akademik Yetkinlik Ve Anne-Baba Tutumları Değişkenlerinin İncelenmesi", Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Çevik, A., 1993, Yaygın Anksiyete Bozukluğu Kliniği. Anksiyete Bozuklukları Sempozyumu. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Basımevi. 25-26.
- Darling, N., Steinberg, L., 1993, "Parenting Style as Context: Integrative Model", *Psychological Bulletin*. 113, 487-496.

Dollard, J., & Miller, N. E., 1950, "Personality and psychotherapy", McGraw-Hill, New York.

Dönmezer, İ., 1999, "Ailede İletişim ve Etkileşim", Sistem Yayıncılık, İstanbul.

Ekemen, P., 2015, "Anksiyete Bozukluğu Olan Çocuklarda Anksiyete Duyarlılığı, Bağlanma, Öğrenilmiş Çaresizlik ve Benlik Kavramı". Yüksek Lisans Tezi. Gediz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Elmacıoğlu, T., 1998, "Başarıda Aile Faktörü", Hayat Yayınları.

Erdoğan, S., Şanlı, H. S., Şimşek Bekir, H., 2005, "Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Üniversite Yaşamına Uyum Durumları", Gazi Üniversitesi Kastamonu Eğitim Fakültesi Dergisi. 13, 479-496.

Erginbay, Ş., 2014, "Ortaokul 5. Ve 8. Sınıflarda Algılanan Anne Baba Tutumları Ve Ailelerin Çocuk Yetiştirme Stillerinin Akademik Başarıya Etkisi", Fatih Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Ergün, H., 2008, "14-18 Yaş Arası Ergenler Ve Ebeveynlerinde Aleksitimik Özellikler, Ebeveyn Tutumları, Bağlanma Ve Bağımlılık", Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Erözkan, A., 2004, "Lise Öğrencilerinin Bağlanma Stilleri Ve Yalnızlık Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi", Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 4(2).

Foley, V., 1989, "Family Therapy", Corsini, R. ve Wending, D. (Ed.). Current Psychotherapies. 4. Edition. Hacsa: F.F. Peacock.

Freud, S., 1969, "Psikanalize Giriş" (3. Basım). (Çev. Günsel Koptagel İlal), Altın Kitaplar Yayınevi, 201, İstanbul.

Freud, S., & İlal, G. K., 1984, "Psikanalize Giriş", Altın Kitaplar.

Gander M.J., Gardiner H.W., 1998, "Çocuk ve Ergen Gelişimi" (Çeviri: Bekir Onur): İmge Kitabevi, Ankara.

Gander M.J. ve Gardiner H.W., 2007, "Çocuk ve Ergen Gelişimi" (6. Baskı). (Çev: A. Dönmez, N. Çelen ve B. Onur). Ankara: İmge Kitabevi.

Geçtan, E., 1994, "Psikodinamik Psikiyatri ve Normaldışı Davranışlar", 10. Basım. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Geçtan, E., 1997, "İnsan olmak", Remzi Kitabevi, İstanbul.

Gönen, G., 2014, "Algılanan Anne Baba Tutumunun Üniversite Öğrencilerinin Bilişsel Çarpıtmaları Ve Kişilik Yapıları İle İlişkisi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi, İzmir.

Görünmez, M., 2006, "Bağlanma Stilleri Ve Duygusal Zeka Yetenekleri", Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Bursa.

Güçlü, A. Uzun, E. Uzun, S. ve Yolsal, Ü., 2002, "Sarp Erk Ulaş Felsefe Sözlüğü." Bilim ve Sanat Yay., Ankara.

Güleç, C., Köroğlu E., Psikiyatri Temel El Kitabı. Ankara: Hekimler Yayın Birliği. 455.

Haktanır G, Baran G., 1998, "Gençlerin benlik saygısı düzeyleri ile anne baba tutumlarının algılamalarının incelenmesi", Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi 5(3): 134- 141.

Hall, S. E. K., & Geher, G., 2003, "Behavioral and personality characteristics of children with reactive attachment disorder", The Journal of Psychology, 137(2), 145-162.

Hamilton, C. E., 2000, "Continuity and discontinuity of attachment from infancy through adolescence", Child development, 71(3), 690-694.

Hamarta, E., 2004, "Üniversite Öğrencilerinin Yakın İlişkilerindeki Bazı Degiskenlerin (Benlik Saygisi, Depresyon ve Saplantili Dusunme) Baglanma Stilleri Acisindan Incelenmesi." Yayinlanmamis Doktora Tezi, Selcuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Hines, A. M., 1997, "Divorce related transitions, adolescent development and the role of the parent-child relationship. Journal of Marriage and Family, 2(59), 375388.

Harvey, M., & Byrd, M., 2000, "Relationships between adolescents' attachment styles and family functioning" Adolescence, 35(138), 345.

Hazan, C., & Shaver, P., 1987, "Romantic love conceptualized as an attachment process. Journal of personality and social psychology", 52(3), 511, Basic Books, New York.

Hortaçsu, N., 2003, "Çocuklukta ilişkiler. Ana baba kardeş ve arkadaş", İmge Yayınları, Ankara.

İnanç, B., 1997, "Kaygı ve stres", Çukurova Üniversitesi Eğilim Fakültesi Dergisi, 2 (16), 9-14.

Kağıtçıbaşı, Ç., 1996, "İnsan Aile Kültür", Remzi Kitabevi, İstanbul.

Kaya, A., 2010, "İlköğretim öğrencilerinden anne-babalarının çocuk yetiştirme tutumlarının kişilik özelliklerine göre değişkenliğinin incelenmesi"(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi, İstanbul.

Karataş, Z., 2012, "Ergenlerin Algılanan Sosyal Destek ve Sürekli Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi", Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9 (19), 257-271.

Kesebir, S., Kökçü, F., Dereboy, F. (2012). Erişkin Bağlanma Biçimi Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. Yeni Symposium, 50 (2), 99-104

Kobak, R. and Sceery, A., 1988, "Attachment in late adolescence: Working models, affect regulation and representations of self and others", *Child Development*, 59, 135-146.

Koskina, N. & Giovazolias, T., 2010, "The effect of attachment nsecurity in the development of eating disturbances across gender: The role of body dissatisfaction", *The Journal of Psychology*, 144(5), 449-471.

Kulaksızoğlu, A., 2004, "Ergenlik Psikolojisi", (6. basım), Remzi Kitapevi, İstanbul.

Kulaksızoğlu, A., 2011, "Ergenlik Psikolojisi", (13. Baskı), Remzi Kitabevi, İstanbul.

Kuzgun, Y., 1991, "Ana-baba Tutumlarının Bireyin Kendini Gerçekleştirme Düzeyine Etkisi" (Derleyen: Beylü Dikeçligil, Ahmet Çiğdem) Aile Yazıları: Birey, Kisi ve Toplum. Ankara: .C. Basbakanlık Aile Arastırma Kurumu

Kuzgun, Y. ve Eldeleklioğlu, J., 2005, "Ana Baba Tutumları Ölçeği. PDR'de Kullanılan Ölçekler" (ed. Yıldız Kuzgun, Feride Bacanlı). Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

Leiter, M. P., Day, A., & Price, L., 2015, "Attachment styles at work: Measurement, collegial relationships, and burnout" *Burnout Research*, 2(1).

Lorenz, K. Z., 1958, "The evolution of behavior", *Scientific American*.

Maccoby, E. E., & Masters, J. C., 1970, "Attachment and dependency", *Carmichael's manual of child psychology*, 2, 73-157.

Maccoby, E.E., Martin, J.A., 1983, "Socialization in the Context of Family: ParentChild Interaction" içinden, P.H.Mussen, E.M. Hetherington (Eds), *Handbook of Child Psychology: Socialization, Personality and Social Development*, Wiley, New York, 1-101.

Mahler MS, Pine F, Bergman A., 1975, "The Psychological Birth of the Human Infant: Symbiosis and Separation", Basic Books, New York.

Main, M., Kaplan, N., & Cassidy, J., 1985, "Security in infancy, childhood, and adulthood: A move to the level of representation", *Monographs of the society for research in child development*, 66-104.

Mayou, R.A., 1997, "Psychological Medicine", Cambridge University Pres. 27:1021-1031.

McLaughlin, K. A., & Nolen-Hoeksema, S., 2011, "Rumination as a transdiagnostic factor in depression and anxiety", *Behaviour research and therapy*, 49(3), 186-193.

Milevsky, A., Schlechter, M., Netter, S., & Keehn, D., 2007, "Maternal and paternal parenting styles in adolescents: Associations with self-esteem, depression and life-satisfaction", *Journal of Child and Family Study*, 73, 39-47.

Morsünbül, Ü. Ve Çok, F., 2011, "Bağlanma ve İlişkili Değişkenler", *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 3 (3), 553-570.

Navaro, L., 1989, "Aşırı Koruyuculuğun Çocuk Eğitimine Etkileri", 6. Ya-Pa Okul Öncesi Eğitimi Ve Yaygınlaştırması Semineri", Ya-Pa Yayınları, İstanbul.

Nye, F., Carison, J., and Garrett, G., 1970, "Family Size Inleraction, Affect and Stress". *Journal of Mardage and ihe Family*, 32, 2] 6-226.

Onur, N., 2006, "Lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ile atılganlık düzeyleri arasındaki ilişki", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Öner N, LeCompte,A, 1985, "Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri El Kitabı", Boğaziçi Üniversitesi yayınları , İstanbul, 2. Baskı, 18. Shilder P: The image and appearance of the human body.

Özdal, F., & Aral, N., 2005, "Baba Yoksunu Olan Ve Anne-Babası İle Yaşayan Çocukların Kaygı" Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 6(2).

Özdemir, İ., 2013, "Aile Yanında Yaşayan Ve Ailesinden Ayrı Yaşayan Üniversite Öğrencilerinin Algılanan Sosyal Destek, Stresle Başa Çıkma Tarzları, Kaygı Düzeyleri Ve Psikolojik Belirtiler Açısından Karşılaştırılması", Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Özgür, H., 2016, "The Relationship Between Internet Parenting Styles And Internet Usage Of Children And Adolescents", *Computers in Human Behavior*, 60, 411-425.

Özyürek, A., 2004; "Kırsal Bölge ve Şehir Merkezinde Yasayan 5-6 Yas Grubu Çocuğa Sahip Anne Babaların Çocuk Yetistirme Tutumlarının İncelenmesi", Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Özyürek, A., & Şahin, F. T., 2005, "5 ve 6 Yaş Grubunda Çocuğu Olan Ebeveynlerin Tutumlarının İncelenmesi", *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(2).

Patterson, G. R. , Bank, L., 1989, "Some Amplifying Mechanisms for Pathologic Process in Family", In M. R. Gunnar and E. Thelen (Eds.), *Minnesota Symposia on Child Psychology*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.

Reishl, T. M., ve Hirsch, B. J., 1989, " Identity commitments and coping with a difficult developmental transition", *Journal of Youth and Adolescence*, 18, 55-69.

Sabuncuoğlu, O. Berkem, M., 2006, "Bağlanma biçemi ve doğum sonrası depresyon belirtileri arasındaki ilişki: Türkiye'den bulgular", *Türk Psikiyatri Dergisi*, 17(4):252-258.

Salari, R., Wells, M.B., & Sarkadi, A., 2014, "Child behaviour problems, parenting behaviours and paren-tal adjustment in mothers and fathers in Sweden", *Scandinavian Journal of Public Health*, 42, 547-553.

Schultz,D.P. ,Schultz,S.E., 2004, ‘‘A History of Modern Psychology’’,8th Edition, Wadsworth.

Sertelin, ., 2003, ‘‘ Ebeveyn Tutumlarının Sosyo-Kültürel Yapı Ve Aile Fonksiyonları İle İlişkisi’’, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Sezer, Ö., 2010, ‘‘Ergenlerin Kendilik Algılarının Anne Baba Tutumları ve Bazı Faktörlerle İlişkisi’’, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 1: 1-19.

Sipahioğlu, Ő., 2002, ‘‘Ana Baba Tutumları ile Gençlerdeki Duygusal ve Davranışsal Bozukluklar Arasındaki İlişki’’, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Smetana, J.G. 1988, ‘‘Adolescents and parents conceptions of parental authority’’, child development, 59:320-330.

Sümer N, Cozzarelli C., 2004, ‘‘The impact of adult attachment on partner and selfattributions and relationship quality. Personal Relationship,11:355-371.

Spielberger CD, Gorsuch RL, Lushene RE., 1970, ‘‘Manual for State- Trait anxiety inventory’’, California: Consulting Psychologist Press.

Şahin, H., 1995, ‘‘Yetiştirme Yurtlarında Kalan ve Aileleri ile Yaşayan Liseli Gençlerin Stresle Başaçıkma Stratejileri’’, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Şanlı, D., 2007, ‘‘ Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumlarını Etkileyen Etmenlerin İncelenmesi’’, Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Şanlı, D., & Öztürk, C., 2015, ‘‘Anne babaların çocuk yetiştirme tutumları ve tutumlar üzerine kültürün etkisi’’, Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi, 8(4).

Şerif, M., 1985, (Çev: Sandıkçioğlu İ), ‘‘Sosyal Kuralların Psikolojisi’’, İstanbul: Alan Yayıncılık.

Tabak, N., 2007, ‘‘ İlköğretim 1. Kademedeki Davranış Sorunları Olan Çocukların Anne-Baba Tutumları’’, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.

Tarhan,N., 2012, ‘‘Sen,Ben ve Çocuklarımız’’,Timaş Yayınları, İstanbul.

Winnicott, D. W., 1998, ‘‘Oyun ve Gerçeklik’’, T. Birkan (Çev.),Metis, İstanbul.

Tümerdem, R., 2007, ‘‘Dicle Üniversitesi Eğitim Fakültesi Ve Fen-Edebiyat Fakültesi Kimya Son Sınıf Öğrencilerinin Kaygılarını Etkileyen Etmenler’’, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 20(20).

Türktan, Ş., & Savran, C., 2010, ‘‘Çocuklarda Ve Ergenlerde Ebeveyne Bağlanma, Özgüven Ve Okul Başarısı İlişkisi’’

Tüzün,O., Sayar,K., 2006, ‘‘Bağlanma Kuramı ve Psikopatoloji’’, Düşünen Adam; 2006, 19(1):24-39

Ülev, E., 2014, ‘‘Üniversite Öğrencilerinde Bilinçli Farkındalık Düzeyi ile Stresle Başa Çıkma Tarzının Depresyon, Kaygı ve Stres Belirtileriyle İlişkisi’’, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, Ankara.

Weiss, R. S. 1986, ‘‘Continuities and transformations in social relationships from childhood to adulthood’’ In W.W. Hartup, & Z. Rubin (Eds.), Relationships and development (pp. 95–110). Hillsdale, NJ: Erlbaum

Von Der Lippe, A., 1999, ‘‘The impact of maternal schooling and occupation on child-rearing attitudes and behaviours in low income neighbourhoods in Cairo, Egypt’’ International Journal of Behavioral Development, 23(3), 703-729.

Yaşa, Z., 2012, ‘‘Üniversite Öğrencilerinde Ana Baba Tutumlarının Suçluluk Ve Utanç Duyguları Üzerine Etkisi’’ Celal Bayar Üniversitesi, Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı.Uzmanlık Tezi, Manisa.

Yavuzer, H., 1979, ‘‘6-12 Yaş Çocuklarının Psikososyal Gelişmesi’’, Psikoloji Dergisi,5,20-24.

Yavuzer, H., 1990, ‘‘Yaygın Ana-Baba Tutumları’’:Ana-Baba Okulu.İstanbul:Remzi Kitabevi. s:105-122.

Yavuzer, H., 1993, ‘‘Ana-Baba Okulu.İstanbul’’:Remzi Kitabevi.

Yavuzer, H., 2001, ‘‘Yaygın Ana-Baba Tutumları. Ana Baba Okulu’’, (15. Basım) Remzi kitabevi, Ankara.

Yelkenci, İ., 2013, ‘‘Üniversite sınavına hazırlanan öğrencilerin depresyon ile anksiyete düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi’’, Doktora Tezi, Arel Üniversitesi, İstanbul.

Yılmaz, A., 2000, Anne Baba Tutum Ölçeği‘nin güvenilirlik ve geçerlik çalışması, Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı dergisi ;7(3).

Yılmaz,V., 2004, ‘‘Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumlarına Anneannelerin Etkilerinin İncelenmesi’’, Yüksek Lisans Tezi , Gazi Üniversitesi.Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Yılmaz, A., 2009, ‘‘Suça yönelmiş ve yönelmemiş 14-18 yaş arası ergenlerin empati düzeylerinin ve ana-baba tutumlarının incelenmesi’’, Yüksek Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi. Bursa.

Yörükoğlu, A., 1995, ‘‘Çocuk ve Ruh Sağlığı’’, İstanbul: Esin Yayınevi.

Yörükoğlu, A., 1998, ‘‘Çocuk ruh sağlığı: çocuğun kişilik gelişimi, yetiştirilmesi ve ruhsal sorunları’’.Özgür.

EKLER
EK-1:SOSYODEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

LÜTFEN DOĞUM YILINIZI YAZINIZ:.....

CİNSİYETİNİZ: K () E ()

KAÇ KARDEŞSİNİZ:

KAÇINCI ÇOCUKSUNUZ:

ANNENİZ: Sağ () Vefat etti ()

Annenizin eğitim durumu:

Okuma yazma bilmiyor () İlköğretim () Lise () Üniversite ()

BABANIZ:

Sağ () Vefat etti ()

Babanızın eğitim durumu:

Okuma yazma bilmiyor () İlköğretim () Lise () Üniversite ()

ANNE BABANIZIN MEDENİ DURUMU NEDİR?

Birlikte () Boşanmış ()

Dul () Lütfen yazarak belirtiniz.....

KİMİNLE YAŞIYORSUNUZ?.....

MADDİ KAYNAĞINIZI LÜTFEN BELİRTİNİZ(ailem, çalışıyorum...):

.....

EKONOMİK DURUM :

1000 TL Altı () 1000-2000 TL () 2000-4000 TL () 4000 TL'den Fazla ()

Yaşadığınız önemli bir olay, ya da rahatsızlık varsa belirtiniz:

.....
.....

EK-2: ANNE- BABA TUTUMLARI ÖLÇEĞİ

		Hiç uygun değil	Pek uygun değil	Biraz uygun	Uygun	Çok uygun
1	Bana her zaman güven duygusu vermiş ve beni sevdiğini hissettirmiştir.					
2	Çok yönlü gelişmem için beni olanakları doğrultusunda desteklemiştir.					
3	Her yaptığım işin olumlu yanlarını değil kusurlarını görmüş ve beni eleştirmiştir.					
4	Her zaman başıma kötü bir şey gelecekmiş gibi beni koruyup kollamaya çalışır.					
5	Aramızdaki ilişki ona içimi açmaya cesaret edemeyeceğim kadar resmidir.					
6	Arkadaşlarımı eve çağırmana izin verir, geldiklerinde onlara iyi davranırdı.					
7	Elinden geldiği kadar, her konuda fikrimi almaya özen gösterir.					
8	Çevremizdeki çocuklarla beni karşılaştırır, onların benden daha iyi olduklarını söylerdi.					
9	Bana hükmetmeye çalışır					
10	Bugün bile alışverişe çıkacağım zaman, kandırılacağımı düşünerek benimle gelmek ister.					
11	Benden her zaman gücümün üstünde başarı beklemiştir.					
12	Fiziksel ve duygusal olarak kendisine yakın olmak istediğim zaman soğuk ve itici davranırdı.					
13	Sorunlarımı onunla rahatlıkla konuşabilirim.					
14	Neden bazı şeyleri yapmam ya da yapmamam gerektiğini bana açıklardı.					
15	Birlikte olduğumuz zamanlar ilişkimiz çok arkadaşçadır.					
16	Kendi istediği mesleği seçmem konusunda beni zorlamıştır.					
17	Sevmediğim yemekleri bana yarayacağı düşüncesi ile bana zorla yedirirdi.					
18	Sınavlarda hep üstün başarı göstermemi istemiştir.					
19	Kendimi yönetebileceğim yaşlarda bile gittiği her yere benide götürür, benim evde yalnız kalmamdan kaygılanırdı.					
20	Evde bir konu tartışılırken görüşlerimi söylemem için beni teşvik eder.					
21	Küçük yaşımdan itibaren ders çalışmam ve okuma alışkanlığı kazanmam için bana yardımcı olmuştur.					
22	Küçüklüğümde bana yeterince vakit ayırır parka sinemaya götürmeyi ihmal etmezdi.					

23	Benim gibi bir evladı olduğu için kendini bahtsız hissettiğini sanıyorum.					
		Hiç uygun değil	Pek uygun değil	Biraz uygun	Uygun	Çok uygun
24	Okulda başarılı olmam için beni zorlar düşük not aldığım da beni cezalandırırdı.					
25	Beni kendi emellerine ulaştırmak için araç olarak kullanırdı.					
26	Beni daima yapabileceğimden fazlasını yapmaya zorlar.					
27	Paramı nerelere harcadığımı ayrıntılı biçimde denetler.					
28	Her zaman her işte kusursuz olmam gerektiği inancındadır.					
29	Ona yakınlaşmak istediğimde bana sıcak bir şekilde karşılık verir.					
30	Bana önemli ve değerli bir kişi olduğum inancını aşlamıştır.					
31	Cinsellik konusunda karşılaştığım sorunları kendisine anlatmak istediğimde hep ilgisiz kalmıştır.					
32	Benim iyiliğimi istediğini, benim için neyin iyi olduğunu ancak kendisinin bileceğini söyler.					
33	Her zaman nerede olduğumu ve ne yaptığımı merak eder.					
34	İyi bir iş yaptığımda ben övmekten çok daha iyisini yapmam gerektiğini söyler.					
35	Cinsel konularda çok tutucu olduğu için onun yanında bu konulara ilgi gösteremem					
36	Aile ile ilgili kararlar alırken benimde fikrimi öğrenmek ister					
37	Beni olduğum gibi kabul etmiştir.					
38	Başkalarına benden daha çok önem verir ve onlara daha nazik davranır.					
39	Günlük olaylar hakkında anlattıklarımı ilgi ile dinler ve bana açıklayıcı cevaplar verir.					
40	Benimle genellikle sert bir tonda ve emrederek konuşur.					

EK-4: STAI(2)-SÜREKLİ KAYGI ENVANTERİ

Aşağıda kişilerin kendilerine ait duygularını anlatmada kullandıkları bir takım ifadeler verilmiştir. Her ifadeyi okuyun, sonra da o anda nasıl hissettiğinizi ifadelerin sağ tarafındaki parantezlerden uygun olanını işaretlemek suretiyle belirtin. Doğru ya da yanlış cevap yoktur. Herhangi bir ifadenin üzerinde fazla zaman sarfetmeksizin **anında** nasıl hissettiğinizi gösteren cevabı işaretleyin.

		Hemen hemen hiçbir zaman	Bazen	Çok zaman	Hemen her zaman
1.	Genellikle keyfim yerindedir	(1)	(2)	(3)	(4)
2.	Genellikle çabuk yorulurum	(1)	(2)	(3)	(4)
3.	Genellikle kolay ağlarım	(1)	(2)	(3)	(4)
4.	Başkaları kadar mutlu olmak isterim	(1)	(2)	(3)	(4)
5.	Çabuk karar veremediğim için fırsatları kaçıırım	(1)	(2)	(3)	(4)
6.	Kendimi dinlenmiş hissediyorum	(1)	(2)	(3)	(4)
7.	Genellikle sakin, kendine hakim ve soğukkanlıyım	(1)	(2)	(3)	(4)
8.	Güçlüklerin yenemeyeceğim kadar biriktiğini hissedirim	(1)	(2)	(3)	(4)
9.	Önemsiz şeyler hakkında endişelenirim	(1)	(2)	(3)	(4)
10.	Genellikle mutluyum	(1)	(2)	(3)	(4)
11.	Her şeyi ciddiye alır ve endişelenirim	(1)	(2)	(3)	(4)
12.	Genellikle kendime güvenim yoktur	(1)	(2)	(3)	(4)
13.	Genellikle kendimi emniyette hissedirim	(1)	(2)	(3)	(4)

14.	Sıkıntılı ve güç durumlarla karşılaşmaktan kaçınırım	(1)	(2)	(3)	(4)
15.	Genellikle kendimi hüzünlü hissederim	(1)	(2)	(3)	(4)
16.	Genellikle hayatımdan memnunum	(1)	(2)	(3)	(4)
17.	Olur olmaz düşünceler beni rahatsız eder	(1)	(2)	(3)	(4)
18.	Hayal kırıklıklarını öylesine ciddiye alırım ki hiç unutamam	(1)	(2)	(3)	(4)
19.	Aklı başında ve kararlı bir insanım	(1)	(2)	(3)	(4)
20.	Son zamanlarda kafama takılan konular beni tedirgin ediyor	(1)	(2)	(3)	(4)

EK- 3: ERİŞKİN BAĞLANMA BİÇİMİ ÖLÇEĞİ (EBBÖ)

	DOĞRU	YANLIŞ
1. Kendimi rahat bırakıp başka insanlara bağlanmak zor gelir.		
2. İhtiyacın olduğunda başkaları asla orada olmaz.		
3. Başka birine rahatça bağlanırım.		
4. İhtiyacım olduğunda başkalarının yanımda olacağını bilirim.		
5. İhtiyacım olduğunda başkalarının yanımda olacağına her zaman güvенеbileceğimden emin değilim.		
6. Başka bir insana tümüyle güvenmek zor gelir.		
7. Sıklıkla terk edilme kaygıları yaşamam.		
8. Sıklıkla birlikte olduğum kişinin beni gerçekten sevmediği endişesine kapılırım.		
9. Başkalarının benimle benim istediğim kadar yakınlık kurmadıklarını düşünürüm.		
10. Sıklıkla birlikte olduğum kişinin benimle kalmak istemeyeceği endişesi yaşarım.		
11. Başka bir insanla tümüyle bütünleşmek isterim.		
12. Başka bir insanla tümüyle bir olma arzumu insanları benden uzaklaştırır.		
13. Başkalarıyla yakın ilişkiler kurmayı kolay bulurum.		
14. Başka birinin benimle çok yakın olma isteğinden rahatsız olmam.		
15. Başka birinin benimle çok yaklaşması beni endişelendirir.		
16. Başka birini kendime yakınlaştırmak konusunda rahatımdır.		
17. Sıklıkla birlikte olduğum kişi benimle benim kendimi rahat hissedebileceğimden daha çok yaklaşmak ister.		
18. Sıklıkla birlikte olduğum kişi ile onun kendini rahat hissettiğinden daha yakın olmak isterim.		

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

AD-SOYAD: EZGİ DOKUZLU
Uyruk: T.C.
Doğum Tarihi: 28.06.1990
Doğum Yeri: BURSA
E-Posta: Ezgi9lu@hotmail.com

EĞİTİM DURUMU

2014-2016 Üsküdar Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisans (Tezli)
2009-2014 Yeditepe Üniversitesi Psikoloji Lisans (%100 İngilizce)
2003-2008 Özel İnal Ertekin Lisesi (İngilizce)
2001-2003 Özel İnal Ertekin Ortaokulu

YABANCI DİL (LER) VE DÜZEYİ

İngilizce: Akademik Düzey
Almanca: Orta Düzey
İspanyolca: Başlangıç Düzeyi
Arapça: Başlangıç Düzeyi

İŞ DENEYİMİ

2015-(Halen) Özel Bahariye Anaokulu İstanbul (Psikolog)
2015 Npİstanbul Nöropsikiyatri Hastanesi (Stajyer Psikolog)
2015 Birey Koleji Bursa
2015 United Nations Volunteers (Birleşmiş Milletler-Gönüllü Psikolog)
2013 Bursa Hayat Hastanesi (Nöropsikiyatri) (Stajyer Psikolog)
2010-(Halen) Çocuk Hakları ve Kültür Sanat Derneği (Gönüllü Psikolog)

SERTİFİKA EĞİTİMLERİ

-Hipnoz Teknikleri Eğitimi ve Uygulayıcı Sertifikası

-İşaret Dili

- MMPI(Minnesota Çok Yönlü Kişilik Envanteri)
- Benton Kognitif Fonksiyonlar ve Görsel Algı Testi
- Amerika Hiperaktivite Ölçeği
- Psiko-Pedagojik açıdan çocuk resimlerinin analizi
- AGTE(Ankara Gelişim Tarama Envanteri)
- Beier Cümle Tamamlama Testi
- Metropolitan Okul Olgunluğu Testi
- Ruhsal Belirtiler Tarama Testi (SCL-90)
- Goodenough Harris İnsan Çiz Testi
- Bender Gestalt Görsel Motor Algılama Testi
- Luisa Duss Psikanalitik Öykü Tamamlama Testi
- Porteus Labirentleri Zeka Testi
- Kent E.G.Y Testi
- Catel 2A Zeka Testi
- Etkili İletişim Stratejileri ve Beden Dili
- Etkileme ve İkna Etme Stratejileri
- Motivasyon ve Verimli Çalışma Yöntemleri
- Tüketici Davranışları
- Stres Yönetimi